בי"ה

בעקבות אבות

הלל ושמאי

שמעון הצדיק

שמעיה ואבטליון

משה קיבל תורה מסיני

אנטיגנוס איש סוכו

רבן גמליאל

חוברת עבודה על מסכת אבות
(פרקים א-ב)

תוכן עניינים:

פרק א':

משנה א' עמ' 3
משנה ב' עמ' 5
משנה ג' עמ' 8
משנה ד' עמ' 10
משנה ה' עמ' 13
משנה ו' עמ' 16
משנה ז' עמ' 18
משנה ח' עמ' 20
משנה ט' עמ' 22
תשבץ סיכום עמ' 24
משנה י' עמ' 26
משנה י"א עמ' 28
משנה י"ב עמ' 29
משנה י"ג עמ' 31
משנה י"ד עמ' 32
משנה ט"ו עמ' 35
משנה ט"ז עמ' 37
משנה י"ז עמ' 40
משנה י"ח עמ' 43

פרק ב':

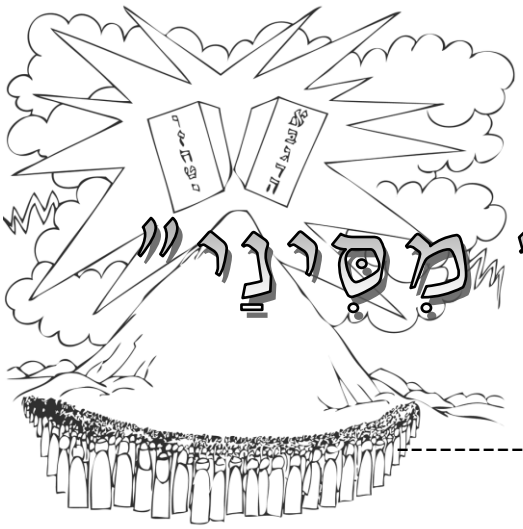
משנה א' עמ' 45
משנה ב' עמ' 47
משנה ג' עמ' 49
משנה ד' עמ' 50
משנה ה' עמ' 52
משנה ו' עמ' 54
משנה ז' עמ' 55
משנה ח' עמ' 56
משנה ט' עמ' 59
משנה י' עמ' 61
משנה י"א עמ' 63
משנה י"ב עמ' 64
משנה י"ג עמ' 66
משנה י"ד עמ' 67
משנה ט"ו עמ' 68
משנה ט"ז עמ' 70

העבודות בחוברת מבוססות על פירוש ברטנורא ועל מדרשים ורעיונות מתוך הספר 'מעשה אבות'.
מומלץ למורה לעיין היטב בספר ובמפרשים לפני לימוד החומר.
*במשניות מסוימות הובאו עבודות על שיחות של הרבי ממעין חי לפרקי אבות.

כתיבה ועריכה: נ.ד. קוזלובסקי

כל הזכויות שמורות!
אין לצלם ולהעתיק בלי רשות דפים/חלק מהחוברת.
נא לרכוש חוברת לכל תלמיד! אין לצלם מחוברת אחת לכל הכיתה.

הציור על העטיפה באדיבות הצייר: יחיאל אופנר.
ציורים בחוברת באדיבות הצייר יחיאל אופנר.
איורים באדיבות chinuch.org.il
החוברת מוקדשת לע"נ אבי מורי הרב בן ציון ליפסקר ע"ה ז"ל
שחינכני בדרך 'אבות' והיווה דוגמא חיה לחיים של 'לפנים משורת הדין'.

פרק א' משנה א':

"משה קבל תורה מסיני"

מהו הקושי הלשוני המתעורר מאמרה זו?

מהי התשובה על כך?

חכמנו ז"ל רואים קשר ישיר בין ענוותנותו של אדם להצלחתו בלימוד התורה. אמר רבי חנינא בר אידי: (מסכת תענית ז,א)
למה נמשלו דברי תורה למים? דכתיב "הוי כל צמא לכו למים", לומר לך: מה מים מניחין מקום גבוה והולכין למקום נמוך, אף דברי תורה אין מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה".

מהי תכונתם הפיזית של המים? (היעזרו בציור). ---
לאיזו תכונה נפשית הם נמשלים? ---
אם כן, מדוע נמשלו דברי התורה למים?

מה הקשר למשנתנו? ---

אם כן, מדוע לא נתנה התורה בבקעה?
נראה כי טעם הדבר כיון שעל האדם ללמוד תורה מתוך תקיפות והגבהה, שלא יתבייש מן המלעיגים עליו בקיום המצוות וכדי שילחם מלחמתה של תורה.

לפי המפרש הנ"ל, מהו תכונת הדרוש המופיע ברכוש כדי ללמוד תורה?

---

* * *

מהי השאלה ששואל הברטנורא על משנה זו?
בחרו את התשובה המדוייקת ביותר והקיפו אותה במעגל.

- מה ההבדל בין מסכת אבות לשאר המסכתות?
- מדוע התחילה המסכת במילים אלו?
- מדוע נכתב משה לקבל התורה בסיני ולא?

מי היו אנשי כנסת הגדולה? השלימו בעזרת התרמילון:

בתקופת _____ _____ השני, היתה נחוצה לעם ישראל הנהגה רוחנית חזקה. זה היה לאחר גלות _____, לירושלים עלה הצדיק המפורסם _____ הסופר עם בית דינו. אליהם הצטרפו עוד חכמים, וצדיקים שמנו יחד _____ חברים. בקבוצה- כנסת מיוחדת זו, היו 40 נביאים שלימדו את ישראל את התורה. אנשי כנסת הגדולה תיקנו תקנות לחיזוק ה_____ והיהדות בעם. כמו למשל: נוסח ה_____, קידוש והבדלה על יין, ברכות המצוות וברכות הנהנין. רבי יהושע בן לוי הסביר: "מדוע נקרא שמם אנשי כנסת הגדולה? כיון שהם "החזירו _____ ליושנה".

(תרמילון: עזרא, עטרה, בית המקדש, תפילה, דת, בבל, 120)

3

"הם אמרו שלושה דברים": האם רק שלושה? (ע"פ הברטנורא)

חברו בין הדברים שאמרו להסבר המתאים!

"הוו מתונים בדין"	עשו גדר למצוות.
והעמידו תלמידים הרבה"	חשבו היטב לפני שתפסקו דין
"ועשו סייג לתורה"	הכניסו כמה שיותר תל' לביהמ"ד

תנו דוגמא מעשית לאמירה אחת מאמירותיהם!

פרק א', משנה ב'

"שמעון הצדיק"

קווים לדמותו של "בעל המשנה":

מיהו בעל המשנה? ----------

לאיזו קבוצה השתייך? ----------

הוכיחו מהמשנה ששמעון הצדיק היה בין האחרונים שנשארו מקבוצה זו!
(מילה נרדפת) ----------

קראו את סיפור הנס שנעשה לעמ"י ע"י שמעון הצדיק (בסוף העמוד, מטה). מסיפור זה אפשר ללמוד על תכונותיו המיוחדות. מה בולט במיוחד מסיפור זה? (הקיפו במעגל)

* תואר פניו הקדושות
* יופיו המאיר
* חכמתו המיוחדת
* מסירות נפשו
* צדקותו
* אומץ לבו

העתיקו מהמדרש את המשפט המכריע ששינה את הדברים מקצה לקצה!

_____

<u>הוכיחו מהקלמר 2 טעים</u>
<u>בבעל"ם ומיפרון.</u>
1. סמן מסגרת סביב
תאור ההכנות של שמעון
הצדיק לפגישה!
2. סמן בבגד אדום את
המשפטים שאמר אלכסנדר.
3. סמן בכחול/שחור את
המשפטים שאמר ר' שמעון.
4. הקיפו במסגרת
פרחונית (או בטוש צהוב)
את תגובתו של אלכסנדר
למראה שמעון הצדיק.

אלכסנדר מוקדון – מלך יון כבש את מדינות אסיה והיה בדרכו לכבוש את ארץ ישראל. הוא התקדם אל ירושלים במטרה להחריב אותה ואת בית המקדש שבתוכה. פחד גדול נפל על היהודים בירושלים, והם שלחו את שמעון הצדיק שיצא לקראת אלכסנדר וחייליו. על פגישתם המיוחדת של שמעון הצדיק ואלכסנדר מוקדון מובא במסכת יומא בגמרא (דף ס"ט עמוד א):
"באו והודיעו את שמעון הצדיק (על כך שאלכסנדר מתקרב לירושלים).
מה עשה?...נתעטף בבגדי כהונה, ומיקירי ישראל עימו, ואבוקות של אור בידיהן, וכל הלילה הללו הולכים מצד זה והללו הולכים מצד זה, עד שעלה עמוד השחר. כיון שעלה עמוד השחר אמר להם (אלכסנדר לכותים שעימו): מי הללו? אמרו לו: יהודים שמרדו בך! כיון שהגיע לאנטיפטרס זרחה חמה, ופגעו (פגשו) זה בזה.
כיון שראה לשמעון הצדיק - ירד (אלכסנדר) ממרכבתו והשתחווה לפניו. אמרו לו: מלך גדול כמותך ישתחווה ליהודי זה? אמר להם: דמות דיוקנו של זה מנצחת לפני בבית מלחמתי! אמר להם: למה באתם? אמרו: אפשר בית שמתפללים בו עליך ועל מלכותך שלא תחרב - יַתעוּך גויים להחריבו?
אמר להם: מי הללו? אמרו לו: כותיים הללו שעומדים לפניך! אמר להם: הרי הם מסורים בידיכם."

"על שלושה דברים העולם עומד"

נבאר על פי הפירוש, כיצד כל דבר (מאוד) המובא במשנה, הוא יסוד לעולם:

על התורה | **ועל העבודה** | **ועל גמילות חסדים**

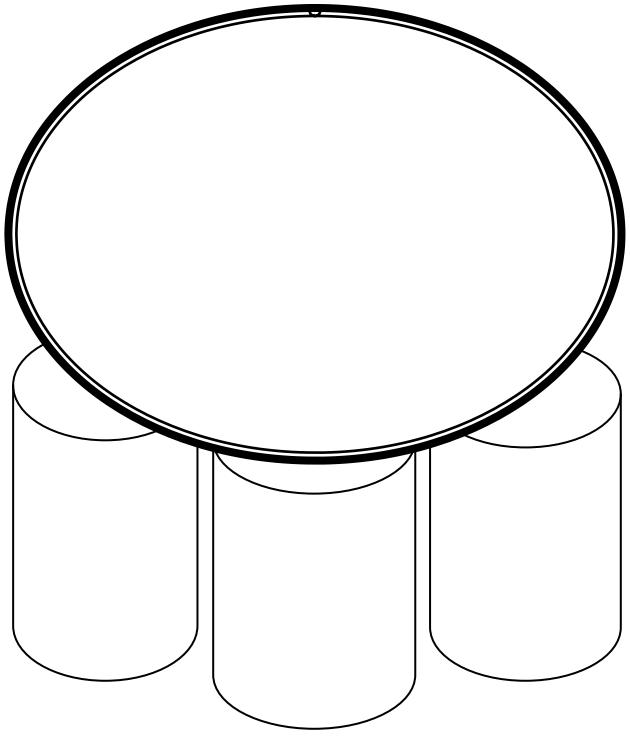
עיין בברטנורא (למשנה ב') ונשים על השאלות הבאות:

1) מאילו מילים לומד הברטנורא, ששמעון הצדיק היה רגיל תמיד לומר דברים אלו? (שהביא במשנתו) ---------- ---------- ---------- ----------

2) הברטנורא מבאר כל אחד מהיסודות. מחקו את המשפטים הלא נכונים!

- על התורה- התורה שומרת על עם ישראל.
- על התורה- בזכות התורה נבראו שמים וארץ.
- ועל העבודה- זו עבודת הקרבנות.
- ועל העבודה- זו עבודת התפילה.
- גמילות חסדים לומדים מהפסוק "אם לא בריתי יומם ולילה"...
- גמילות חסדים זה למשל, לשמח חתנים, לנחם אבלים, לבקר חולים ולקבור מתים.

משימה יצירתית: צייר בצמן משנה זו! נוסף לכל אחד מעמודי העולם- את האויר המתאים לו על פי המשנה!

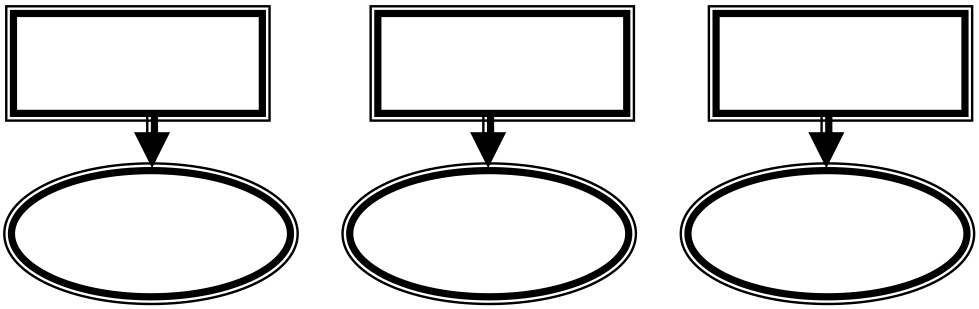

ב"ה

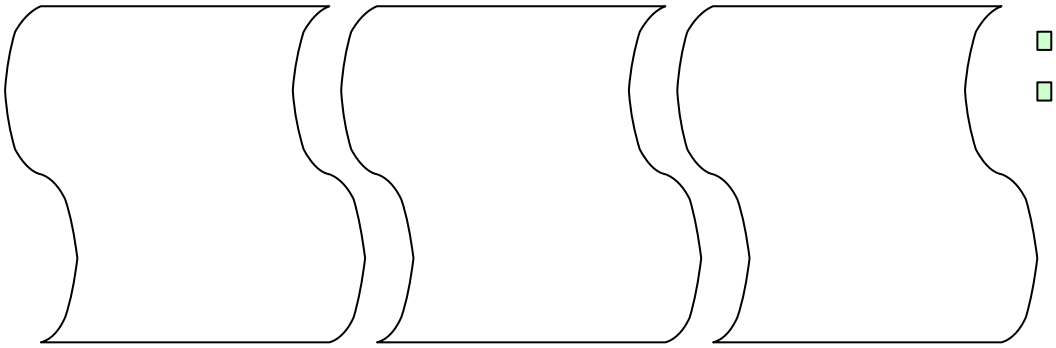
"על שלושה דברים"...

תרשים זרימה לשיחה של הרבי מתוך מעיין חי לפרקי אבות, עמ' 25-26

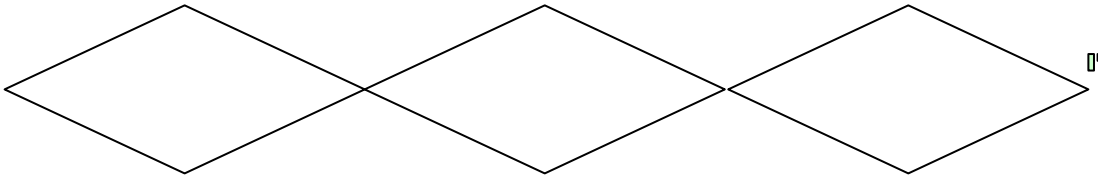
שלושת העמודים כנגד האבות:

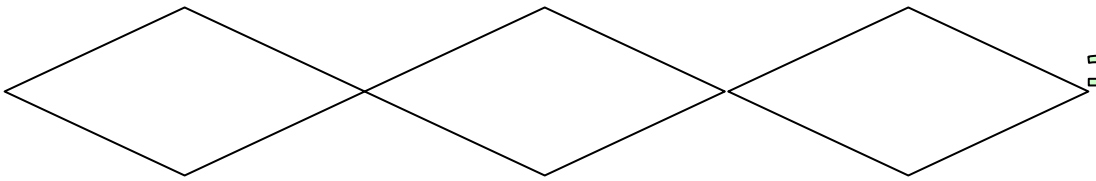
ההסבר:

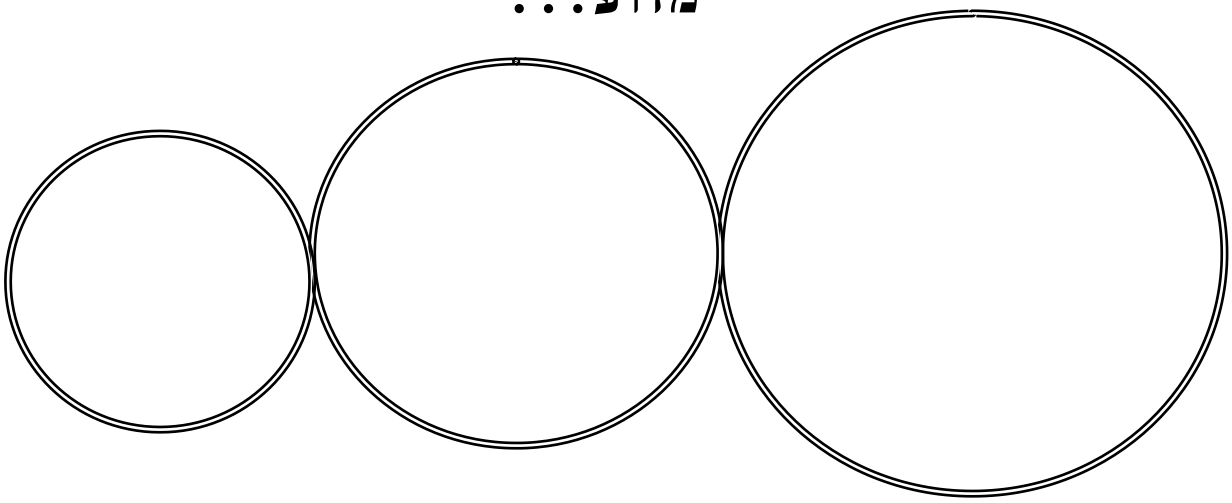
סדר עבודת היהודי מדי יום:

הסדר הכתוב במשנתנו:

מדוע???

פרק א', משנה ג':

"שלא על מנת לקבל פרס"

להבנת המשנה נקרא את המקרה הבא ונשיב על השאלות שאחריו:

"רחלי, כבי לנקות את חדרך בבקשה" קוראת אמא מהסלון. רחלי נאנחת, היא לא נהנית במיוחד ממלאכת הסדר והניקיון. "ומה תתני לי אם אנקה את החדר?" מבררת רחלי, "אתן לך את חפיסת השוקולד האהובה עליך..." משיבה לה אמא. רחלי ממהרת לנקות. כעת, לאחר שהובטח הפרס, המלאכה כבר אינה נראית כה קשה...

חשבו וענו: מדוע מנקה רחלי את חדרה? _____

השלימו: אם לא תקבל רחלי את הפרס..._____

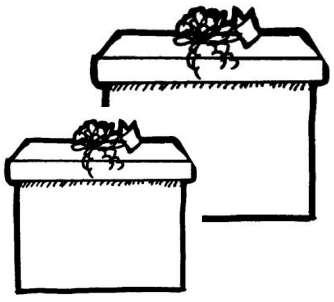
כעת קראו את המשנה. מה רצה אנטיגנוס ללמד את תלמידיו? (בחרו והקיפו במעגל)

- דרך בעבודת ה'
- עבודת ה' בשמחה
- עבודת ה' לשמה

על פי הברטנורא, המילה פרס במשנה מתכוונת ל: _____
*מה אנטיגנוס התכוון לומר? (כתבו במילים שלכם)*_____
_____

להלן מקרה נוסף, קראו אותו והשיבו על השאלות שאחריו:

בני ויוני, שני חברים הלומדים יחד למבחן בגמרא משוחחים ביניהם על משמעות הדיון שבורם:
בני: "אם אקבל ציון גבוה, אבי הבטיח שיקנה לי כרטיס למופע החבצלות שיתקיים בבית הכנסת שלנו בשבוע הבא. אני ממש משתוקק לשמוע את החבן המהולל, חייב לקבל ציון גבוה..."
יוני: אני נהנה ללמוד ולקבל ציון טוב. כמובן שאני שמח לשרוד קורת להוריי. לראות את החיוך הרחב של אבא כשהוא מביט בציון הטוב.
אבל לא בשביל זה אני לומד. אני לומד כי אני נהנה מעצם הלימוד.

מי מהחברים לומד 'על מנת לקבל פרס'? _____

מי מהחברים לומד 'שלא על מנת לקבל פרס'? _____

הרמב"ם במשנה תורה (הלכות תשובה פרק י') מביא את ההלכות הקשורה במשנה זו. קראו את דברי הרמב"ם והשיבו על השאלות המובאות מטה.

א "אל יאמר אדם הריני עושה מצוות התורה ועוסק בחכמתה, כדי שאקבל הברכות הכתובות בתורה או כדי שאזכה לחיי העולם הבא; ואפרוש מן העבירות שהזהירה תורה מהן, כדי שאנצל מן הקללות הכתובות בתורה או כדי שלא איכרת מחיי העולם הבא.

ב אין ראוי לעבוד את ה', על דרך זו: שהעובד על דרך זו, הוא עובד מיראה; ואינה מעלת הנביאים, ולא מעלת החכמים. ואין עובד את ה' על דרך זו, אלא עמי הארץ והנשים והקטנים, שמחנכין אותן לעבוד מיראה, עד שתרבה דעתן ויעבדו מאהבה.

ג העובד מאהבה, עוסק בתורה ובמצוות והולך בנתיבות החכמה, לא מפני דבר בעולם, לא מפני יראת הרעה, ולא כדי לירש הטובה: אלא עושה האמת, מפני שהוא אמת; וסוף הטובה לבוא בכלל.

1) מה לא יאמר אדם לעצמו? כתבו את משנה א' -של הרמב"ם, בלשונכם!

_____
_____
_____

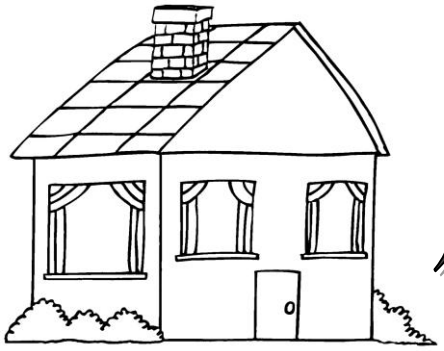
2) הרמב"ם נתן שמות אחרים לרעיון המובא במשנתנו. חברו בקו מה מתאים לכל חלק!

עובד ה' מיראה	"שלא על מנת לקבל פרס"
עובד ה' מאהבה	"על מנת לקבל פרס"

3) ברטנורא מבאר מה הקשר של המשך המשנה" ויהי מורא שמים עליכם" לתחילתה. כתבו במילים שלכם- מה מוסיפים מילים אלו על הרעיון המרכזי במשנה?

_____

לאונטינוס היו תלמידים רבים ששמו בפיו את דברי חכמתו. בין התלמידים היו שניים שלא הבינו כראוי את דברי רבם. היו אלו בזוק ובייתוס. הם חשבו בטעות כי משנה זו מבטלת את עניין שכר ועונש! הם לא הבינו כי אונטינוס התכוון רק לכוון את עניין עבודת ה' מאהבה. מה עשו? מאז ופרשו מדרך התורה! ויבאו מהם תלמידים שהלכו בדרכם, אותם תלמידים נקראו על שמם: בזוקים ובייתוסים. על שכמותם נאמר: "כי ישרים דרכי ה' וצדיקים ילכו בם, ופושעים יכשלו בם".

פרק א', משנה ד':

"יהי ביתך בית ועד לחכמים"

ר' יוסי ור' יוסי היו הראשונים בתקופה שנקראה תקופת "הזוגות".
קראו את המשניות הבאות אחריהן והשלימו מי היו הזוגות הבאים:

- זוג מס' 1: _____ ו _____
- זוג מס' 2: _____ ו _____
- זוג מס' 3: _____ ו _____
- זוג מס' 4: _____ ו _____
- זוג מס' 5: _____ ו _____

מה היה תפקידו של כל תנא? עיינו בברטנורא למשנה ד' וכתבו:

הראשון היה _____ והשני היה _____

הרקע למשנה

תקופת פעולתם של ר' יוסי ור' יוסי הייתה בזמן שחיו צדוק ובייתוס, אותם תלמידי אנטיגנוס שסרחו (עזבו את הדרך הישרה) והחלו להפיץ את דעותיהם הכוזבות (השקריות) ברבים. באותה עת גם התגברה תנועת המתייוונים בעמ"י - אותם יהודים שניסו להידמות במעשיהם ליוונים וחיקו את מנהגיהם הקלוקלים. לפיכך באו ר' יוסי ור' יוסי לתקן את התא המשפחתי והבית היהודי מפרצי אותה תקופה.

"יהי ביתך בית ועד לחכמים"

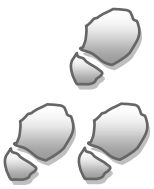
מה מציעה המשנה? _____
מדוע כדאי לנו לעשות כך? _____
_____

משל למה הדבר דומה? *(השלימו בטבלה עפ"י ברטנורא!)*

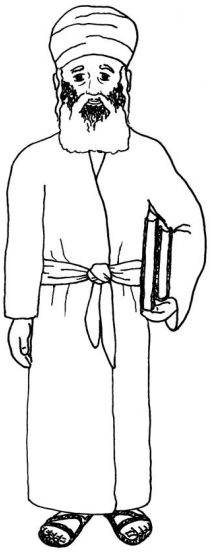
משל	נמשל
אדם הנכנס לחנות בשמים	
	לא למדן גדול בעצמו...
נקלט בו הריח הטוב ויצא עמו	

"והוי מתאבק בעפר רגליהם"

ברטנורא מביא שני פירושים למשפט זה. כתבו ליד האיורים הבאים את הפירוש בלשונכם.

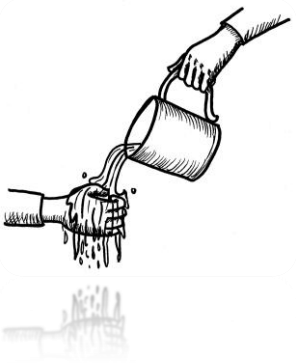

שימוש תלמידי חכמים

איזה משמש מיוחד הכרנו בתורה? שלא מש מאוהל רבו. עד שזכה להיות בעצמו המנהיג הבא של עם ישראל? ----------

מובא בתלמוד: (ברכות דף ז,ב)
"ואמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי: גדולה שימושה של תורה יותר מלימודה, שנאמר אלישע בן שפט אשר יצק מים על ידי אליהו (שימשו). למד – לא נאמר, אלא יצק, מלמד שגדולה שימושה יותר מלימודה".

מה עשה אלישע עבור אליהו? _____

מה אנו לומדים מזה? _____

רבי עקיבא ידע את הערך החשוב בשימוש תלמידי חכמים והשפעתו על לימוד התורה עצמו וכך אמר: "דלא שימש חכמיא- קָטַלַא חייב" (מי שאינו משמש תלמידי חכמים, חייב מיתה!) תלמידו הגדול של רבי עקיבא – רשב"י קבע כי "גדול שימושה יותר מלימודה". ורבי אמר: "מאן דלא משי רגלי דְּרָבָּא, משי רגלי דְסוֹסַיָא" ופירש בעל ישועות יעקב: מי שאינו רוצה לרחוץ רגל רבו, צריך הוא לרחוץ רגלי שומר הסוסים. כיון שהאדם צריך להיות משמש תלמידי חכמים...

הוכיחו מדברי רבי עקיבא את החשיבה בשימוש תלמידי חכמים!

_____

הוכיחו מדברי תלמידו הגדול- רשב"י, עד כמה גבוה הערך של שימוש תלמידי חכמים!

_____

למה התכוון בדבריו רבי (רבי יהודה הנשיא)? (בחרו בתשובה המדויקת ביותר)

- **עדיף לאדם לשמש תלמידי חכמים מאשר לשמש סוסים.**
- **שימוש תלמידי חשוב כריכזת רגלי סוסים.**
- **שימוש תלמידי חכמים חשוב כל כך שחבל לפספס אותו.**

האם אתם מכירים משמש של רבי (בימינו)? האם ראיתם כזה? מה תפקידו?
אם לא, שאלו בביתכם, וכתבו: מהו תפקידו של ה'משמש בקודש'?

_____
_____
_____

עיינו בברטנורא והשיבו:

"והוי שותה בצמא את דבריהם" :
מה ההבדל בין אדם רעב ושבע, כשבא לפניו אוכל?

_____
_____

כיצד על האדם להרגיש כלפי דברי חכמים?

_____

פענחו את האמרה הבאה וחשבו מה הקשר בינה למשנה זו!
(כל אות התחלפה באות הקודמת. לדוגמא במקום ד' כתבנו =ה'. במקום ו' כתבנו =ז'. במקום א' כתבנו = ת').

"דמד טלטל אתטל מתהל ד', הדרכזשט קסא אתקפ.

כת קסא ככזל, הכת פלת כלטל, יט תל כרלהס תש גאקט ד'.

על דיאלוג לדברי תורה, נלמד מהסיפור הבא המופיע בגמרא:

(ברכות ט"ז, א)
"רבי אמי ורבי אסי היו עוסקין בחופתו של רבי אלעזר. אמר להם :
בינתיים אלך ואשמע דבר בבית המדרש ואבוא ואומר לכם...
בא ואמר להם (מה ששמע בבית המדרש)
אמרו לו : אילו לא באנו אלא לשמוע דבר זה, דיינו".

כתבו סיפור קצר בדומה בו שיח בין החכמים! אייכו כרצונכם.

פרק א', משנה ה':

"יְהִי בֵיתְךָ פָתוּחַ לְרְוָחָה"

<u>נעיין בברטנורא ונשיב:</u>

"יהי ביתך פתוח לרווחה"- איזו דוגמא מביא הברטנורא לאדם שביתו היה "בית פתוח לרווחה"? פרטו כיצד!

_____

_____

2) מאילו מילים בפסוק אנו למדים על התחושה הטובה שצריך לתת לעניים הבאים אלינו?

_____

קראו את הסיפור הבא והשיבו על השאלות שאחריו:

אבא חלקיה- נכדו של חוני המעגל
צדיק גדול היה, אך עבד כפועל.
אצל בעל בית עשיר היה שכיר יום,
עמל ביושר רב. כל דקה ניצל עד תום.
פעם, בשנת בצורת, באו אליו בבקשה חכמים:
"בכוח סבך הגדול, אנא, התפלל על גשמים"!
אך רבי חלקיה הישר לא רצה להפסיק עבודתו
"משלמים לי על זמני" הסביר, כיצד אגזול אותו?"
המתינו לו החכמים עד שסיים מלאכתו,
ויחד עמו פנו לעבר ביתו.
אולם, גם אז לא פנה רבי חלקיה לדבריהם להאזין
ומיד עלה עם אשתו לעליית הגג , עשה עצמו "כלא מבין"
עמדו להתפלל הוא ואשתו, כל אחד בפינה אחרת
והנה החלו מתקבצים עננים... מכיוונה של הגברת.
אט אט הצטרפו הטיפות למטר סוחף,
רק אז ירדו רבי חלקיה ואשתו מן הגג המטפטף.

"כן, מה רציתם בבקשה?" פנה רבי חלקיה לחכמים, מיתמם
אולי פרוסת עוגה וכוס תה את ליבכם יחמם?
אולם התלמידים... לא נפלו בפח והבינו כי הכל בזכות התפילה,
אלא, עתה, הייתה בפיהם עוד שאלה:
"רבי", תמהו, "מדוע הגיעו העננים מצידה של האישה תחילה?
במה זכתה ששמע ה' ותפילתה ־ראשונה התקבלה?"
אז ענה להם רבי חלקיה והחל מבאר:
זה בגלל שאשתי דואגת לעניים יותר!
כשעני דופק על הדלת, היא מגישה לו מזון מוכן
בעוד אני נותן להם כסף, שיקנו בעצמם.
אז עליהם לטרוח כדי להשיג מזונם
לקנות, לבשל, שיהיה טרי וחם.
אצל אשתי, מצוות הצדקה גדולה עד בלי די!!!
לכן שעה ה' אליה לְפָנָיו...

1) *תנו כותרת לסיפור!* _____

2) *הדגישו את השורה המרכזית בסיפור בקו תחתון כפעמיים!*

3) *מה הסקתם מן הסיפור לגבי מצות הכנסת אורחים?*

_____

כיצד צריכים העניים להרגיש בביתנו? הוכיחו מהמשנה!

_____

על המילים "ויהיו עניים בני ביתך" יש המפרשים, שעל האדם להרגיל את משפחתו -בני ביתו, להסתפק במועט. על כך מובא בגמרא סיפור: (פסחים, פ"ד ה"ט)

פעם אחת היו חכמים צריכים נדבה לדבר מצוה, ושלחו את רבי עקיבא ואת אחד מן החכמים לבקש תרומה מעשיר בשם 'בן מביא יין'.
כשהגיעו להיכנס לביתו שמעו וקל ילד השואל את אביו: "מה נקנה היום לאכול?"
ענה לו אביו: "קנה עולשין (סוג של ירק), אבל קח מאלה שלקטו אתמול, שאינם טריים. ומחירם גול יותר..." הניחו לו החכמים ולא נכנסו לביתו. והלכו להתרים אחרים. לאחר מכן שבו אל ביתו. אמר להם: "למה לא באתם לביתי תחילה, כמנהגכם?" אמרו: "באנו, אך כששמענו את שיחתך עם בנך, לקנות ירק מאתמול שהוא כמוס וגול, אמרנו ודאי אין לך מעות!
אמר להם: "למרות ששמעתם את השיחה בינינו לבין בנינו, אין אתם יודעים מה בינינו לבין בוראנו, שבדקה איננו מתקמצ! וכעת לכו לאשתי ותאמרו לה שתתן לכם מידה מלאה ביני צהב. הלכו ואמרו לה. אמרה להם: מה אמר לכם בעלי, מידה גדושה או מחוקה? אמרו לה: סתמם אמר ולא פירט. אמרה להם: אני אתן לכפם גדושה, אם לכך נתכוון- עשיתי כרצונו, ואם לאו, את היתר שעתי, יקנה מכתובתי! וכשבא בעלה ושמע על רצונה ליתן בדקה ואפילו על חשבון כתובתה, כפל לה את כתובתה!

1. על פי סיפור זה, האם הסתפקות במועט עם בני הבית, פוגעת במצות הצדקה?

_____

2. מדוע לדעתכם, כפל הבעל לאשתו את כתובתה? _____

_____

3. "ואל תרבה שיחה עם האישה" - מדוע? _____

4. "מכאן אמרו חכמים"... איזו דוגמא מביא הברטנורא?

_____

5. קראו את המשך המשנה וכתבו, למה עוד גורם דיבור מיותר עם האישה?

_____

התורה מביאה בזאת לאישה שהיתה פטפטנית ויצא ממנה בן מצפץ ומחרפ:
"ושם אמו שלומית בת דברי למטה דן" *וכך מפרש רש"י שם:* (ויקרא כד, יא)

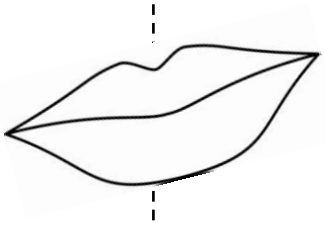
שלומית- שהיתה מפטפטת. שלום עליך, שלוך עלך, שלום עליכון, מפטפטת בדברים ושואלת בשלום הכל.
בת דברי- דברנית. היתה מדברת עם כל אדם, לפיכך קלקלה".

<u>בחרו והקיפו במעגל:</u>

1) *שלומית מלשון:* * שלום *שואלת בשלום כולם *שלוש

2) *דִּבְרִי מלשון:* * דברנית *דבורה *דיבורי שטות

מה אפשר ללמוד מהדרשים אלו? השלימו את המסקנה: (חפשו את החרוצ המתאים...)

דיבור פיותר גורם לאסון
עלינו לשמור מאוד על ה_____
פטפוט שלא לצורך גרר מהומה
עד שקורה ואנשיו נבלעו ב_____

- בחרו את אחד הסיפורים שלמדתם במשנה זו, כתבו וציירו עליו קומיקס!

פרק א' משנה ו':

"עשה לך רב וקנה לך חבר"

ציור: יחיאל אופנר

הברטנורא מצטט את דברי הרמב"ם. כיצד הוא מבאר את המשנה?

_____

מהי דעתו הפרטית של הברטנורא על ציווי זה?

_____

מדוע אדם צריך לעשות לו רב? נתבונן בהמשך המשנה ונצטט:

_____

וכך מסופר בתלמוד (ברכות ד,א):

אמר דוד לפני הקב"ה: ריבונו של עולם, לא חסיד אני... כל מה שאני עושה, אני נמלך במפיבושת רבי ואומר לו: מפיבושת רבי, יפה דנתי? יפה חייבתי? יפה כיכיתי? יפה טיהרתי? יפה טימאתי? ולא בושתי".

מה למדנו מדוד המלך? _____

גם על שלמה- בנו של דוד, מסופר שכל זמן שרבו, שמעי בן גרא, היה חי, לא חטא שלמה ונמנע מלשאת את בת פרעה... מכאן למד רבי חייא את עד כמה חשוב לגור בסמוך לרב.

הוכיחו משלמה המלך, כיצד השפיע עליו למעשה, ה"עשה לך רב"?

_____

כותב הרמב"ם בהלכות תלמוד תורה: (פרק ה' הלכה א')

"כשם שאדם מצווה בכבוד אביו ויראתו כך הוא חייב בכבוד רבו ויראתו ויתר מאביו!
שאביו מביאו לחיי העולם הבא, ורבו שלימדו חכמה, מביאו לחיי העולם הבא.
רואה אבידת אביו ואבידת רבו - של רבו קודמת לשל אביו.
אביו ורבו נושאים במשא, מניח את של רבו ואח"כ של אביו.
אביו ורבו שבויים בשביה, פודה את רבו ואח"כ פודה את אביו.
ואם היה אביו תלמיד חכם, פודה את אביו תחילה..."

לשם מה מביא הרמב"ם דוגמאות אלו? מה הוא רוצה להדגיש?

_____

_____

לפניכם אמרות העוסקות בכבוד הרב.
המילים של כל אמרה התבלבלו. סדרו וכתבו אותן מחדש לפי סדר הגיוני!
הסבירו כל אמרה במילים שלכם!

"מורא כמורא שמים רבך"

_____

"כל רבו החולק - על כחולק השכינה עלי"

_____

"עם מריבה כל רבו הצושה - מריבה השכינה כצושה עמ"

_____

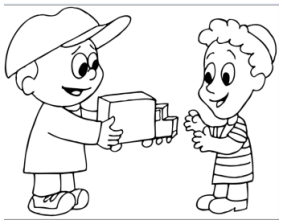
"על המתרעם כל רבו - על כמתרעם ה'"

_____

רבו אחר וכל המהרהר - שכינה אחר כאילו מהרהר "

_____

"יורקנה לך חברייך"

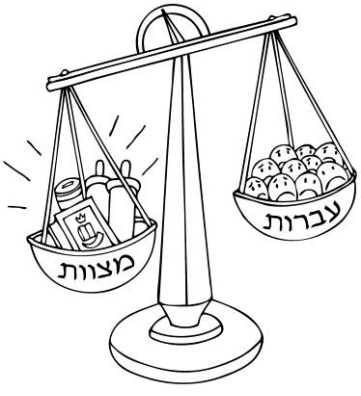

חבר מלשון: _____

על פי הברטנורא, כיצד על האדם לרכוש לעצמו חברים? _____

מה ההבדל בין חבר לרב? _____

"והוי בן אות כל העוקם לכלי נכות"

הסבירו במילים שלכם את דברי הברטנורא על כך!

_____
_____
_____

פרק א', משנה ז':

"הרחק משכן רע ואל תתחבר לרשע"

מדוע עלינו להתרחק מחבר רע? (2 סיבות ע"פ הברטנורא)

1) _____

2) _____

הסבירו את הביטוי: "אוי לרשע ואוי לשכנו"

_____

דוגמא מהתורה לביטוי זה:

_____

דוגמא מהחיים: _____

"ואל תתחבר לרשע"

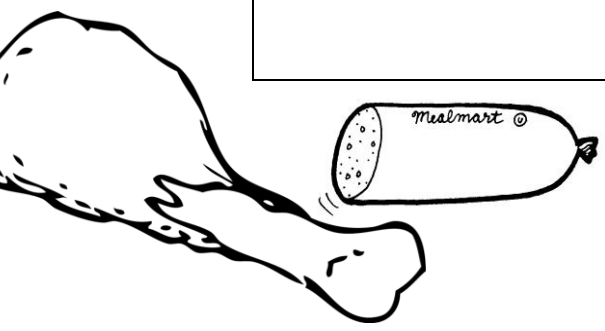
הברטנורא מביא משל קצר להמחשה. כתבו את המשל ופירושו בטבלה!

_____

_____

נשווה בין המשל הזה למשל שהביא הברטנורא במשנה אחרת...

משל הנמשל	*משל הדוגמה*

"אל תתייאש מן הפורענות" - מה נלמד ממילים אלו?

1. לא להתייאש גם אם באות עלינו צרות רעות
2. לא להתייאש מחוסר צדק זמני בעולם. יום יבוא ותגיע הפורענות
3. לא להתייאש ולהתעצב ממעשי הרשעים בעולם
4. תשובות 2-3 נכונות.

המילים "אל תתייאש" במשנה בו מתכוונת ל:

1. התפלל לה'
2. המתן בסבלנות
3. אל תדאג
4. תשובות 1-2 נכונות.

פענחו את האמרה הבאה: (הכתובה בצופן א"ת ב"ש)

תומכפ סגש סקצ יפטסא זכ

הפפתגפ בכ תקי

תכ מאמתב יט צגסמי

א=	ת
ב=	ש
ג=	ר
ד=	ק
ה=	צ
ו=	פ
ז=	ע
ח=	ס
ט=	נ
י=	מ
כ=	ל

מאמרה זו אנו למדים על הסבר נוסף למושג "אל תתיאש מן הפורענות". הסבירו אותו!

_____

היזכרו בסיפור מהתורה, המוכיח אמרה זו! כתבו אותו בקצרה, בלשונכם!

פרק א' משנה ח':

"אל תעש עצמך כעורכי הדיונין"

הזוג הבא במשנתנו:

_____ _____

המשנה העוסקת ב:_____

נקרא מעט על הרקע ההיסטורי באותה תקופה:

יהודה ושמעון חיו בתקופתם של המלך ינאי והמלכה שלומית.
שמעון בן שטח היה אחיה של המלכה.
ינאי המלך היה רשע והרג את כל חכמי ישראל שהיו בסנהדרין!
ר' שמעון הצליח להינצל בזכות אחותו- המלכה,
שהחביאה אותו. כך ניצל מהגורל האכזר.
בינתיים העמיד המלך בסנהדרין צדוקים, במקום החכמים.
ר' שמעון יצא ממחבואו וחזר לשבת בסנהדרין, שכל חבריה היו צדוקים.
ברוב חכמתו הצליח שמעון להוציא את הצדוקים מהסנהדרין ולהכניס תחתיהם- צדיקים.

"אל תעש עצמך כעורכי הדיינים" - הברטנורא מביא 3 הסברים לאמרה זו:

1) _____
2) _____
3) _____

מהו עורך דין? נקרא את ההגדרה למטה:

עורך דין הוא אדם המורשה לעסוק בעריכת דין. לאחר שלמד משפטים.
עורך הדין עורך ומסדר את טענות בעלי הדין לפני השופטים.

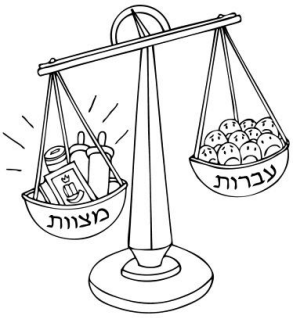
לאיזה פרוש מפירושי הברטנורא מתאימה ההגדרה לי? סמנו כיוונכם כאן כפה.

"יהיו בעיניך כרשעים": הסבירו במילים שלכם!

_____

"וכשנפטרים מלפניך יהיו בעיניך כזכאין" : מה הכוונה?

_____

בתורה, מוזכר כמה פעמים הנושא של משפט צדק. נפתח את המקורות הבאים, ונצטט את הפסוקים ! ניתן כותרת קצרצרה לכל פסוק.

שמות י"ח, כ"א: _____

כותרת לדוגמא: בחירת שופטים מתאימים.

שמות כ"ג, ו': _____

כותרת לפסוק:

שמות כ"ג, ח': _____

כותרת לפסוק:

ויקרא י"ט, ט"ו: _____

כותרת לפסוק:

דברים ט"ז, י"ח: _____

כותרת לפסוק:

דברים ט"ז- כ': _____

כותרת לפסוק:

דברים כ"ה, א': _____

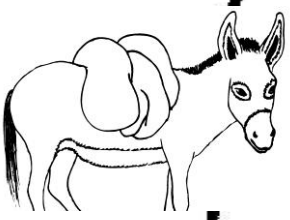
כותרת לפסוק:

* רשות:בחרו את אחד הפסוקים שאהבתם, והעתיקו למחברתכם באותיות יפות!

פרק א', משנה ט':

"יהוי זהיר בדבריך, שמא מתוכם ילמדו לשקר"

על דמותו של בעל המשנה נלמד מהסיפור הבא: (מובא במסכת בבא מציעא פ"ב ה"ה, ובמדרש רבה:)

"מעשה ברבי שמעון בן שטח שלקח חמור אחד מישמעאלי אחד. הלכו תלמידיו ומצאו בו אבן אחת טובה תלויה על צוארו. אמרו לו: רבי, ברכת ה' היא תעשיר! (משלי י') אמר להם רבי שמעון בן שטח: חמור לקחתי, אבן טובה לא לקחתי. הלך והחזיר אותה לאותו ישמעאלי. וקרא עליו ואותו ישמעאלי: ברוך ה' אלוקי שמעון בן שטח!"

אילו תכונות ניתן ללמוד מסיפור זה על בעל המשנה? (צבעו את המתאימות ביותר!)

שקדנות אהבת הבריות יושר לב חריצות חכמה

מה הקשר בין אישיותו של "בעל המשנה" למשנתו?

_____

_____

באילו עוד מעשים שעשה מתבטאת מידת האמת שבו?

_____

_____

ע"פ ההברטנורא: מה אסור לדיין לעשות?

- לשקר בדין
- להכניס לבעל הדין מילים לפיו
- להיזהר מאוד בדבריו
- תשובות ב,ג נכונות.

על הימים בהם הנהיג שמעון בן שטח את הצום נאמר:

''בימי שמעון בן שטח ירדו להם גשמים בלילי רביעיות ובלילי שבתות, עד שנעשו חיטים ככליות ושעורים כגרעיני זיתים, ועדשים כדינרי זהב וצררו מהם דוגמאות לדורות''

(תענית כ"ג א)

- מה מלמדים אותנו דברים אלה על תקופת הנהגתו?

_____

_____

- רשות: ציירו במחברתכם את הדימויים המתארים את תקופתו הטובה!

מידת האמת

לפניכם חידות על אמרות בנושא האמת. אספו את ההגדרות הקטנות ומצאו את הפתרון.

מה יבא? _____

אין דובר אמת/ קפץ נינו _____

אדם שראה משהו שקרה, נקרא לפי תורה: _____

מלך בחרבו, שלח בסקילה ע"י ישראל / קפץ נינו _____

ציור ברכל בבית, מאין יבואו מים (קפץ נינו) _____

תשיב- תאמר את התשובה: _____

עיניה היו רכות, כי פחדה להתחתן עם הרשע/ קפץ נינו _____

מה יבא? _____

המידה המאוברת פה _____

מלך העולם, בורא כל _____

צוואת בצורת סיפור להבחרת הדברים/ קפץ ראשו _____

אחד מארבעה בנים. מתנהג כתמים. הוסיפו ו' _____

ציר המלכות ד חומות / הוריד 3 אותיות ראשונות _____

מה יבא? _____

מקום יפה, שאין בו מים ועצים - _____

בהמקום נומר "אל תתקרב" נאמר - _____

הפיסק מאמת - _____

מה יבא? _____

עבודת חזרה למשניות א-ז : תשפ"ד מסכם

הגדרות:

1) נמשל להר סיני בענוותנותו
2) כמו ה_____ היורדים ממקום גבוה לנמוך, כך התורה מתקיימת במי שעניו ושפל.
3) הרביעי בסדר השתלשלות התורה ממשה והלאה ...
4) על _____ דברים העולם עומד
5) בעל המשנה במשנה ב' הוא _____ הצדיק"
6) "ועל העבודה" – בימינו זו .... _____
7) העמוד השלישי עליו עומד העולם (בראשי תיבות)
8) השלימו: "יהי ביתך בית _____ לחכמים"
9) ההסבר השני למילים "ויהיו עניים בני ביתך" מתייחס לאדם שנהוג בבני ביתו ב_____.
10) יוסי בן יועזר ויוסי בן יוחנן פותחים את תקופת ה_____
11) זוג חכמים בעלי שם זהה
12) מהמשנה "הרחק משכן רע" למדנו כי "אוי ל_____ ואוי לשכנו"
13) אישה פטפטנית ממנה יצא בן רשע (שאלה בשלום כל אחד)
14) משנה ח' מדברת אל הדיינים שיעשו משפט _____
15) המשל ההפוך למשל הבשם, הוא משל ה_____
16) יש אזהרה ל_____ _____ (אדם שנשכר לעזור לבעל הדין) לא לשקר בעבורו במשפט.
17) אל דאגה, הרשעים יקבלו בסוף את עונשם- מתאים למשנה "ואל _____ מן ה_____"
18) אפילו חרב חדה מונחת על צווארו של אדם, אל יתייאש מן ה_____
19) מתלמידי אנטיגנוס המפורסמים. פרשו מהיהדות והקימו להם כת נפרדת.

הדשבצ:

מה יצא? (5 מילים)

_____ _____ _____

_____ _____

על מי מדובר לדעתכם? _____

פרק א' משנה י':

"אהוב את המלאכה ושנא את הרבנות"

בעלי המשנה הם: _____ ו _____

הסבר שמותיהם:

אבטלימון מלשון: _____

טליא בארמית משמעותו: _____

שמעיה מלשון: _____

מה אנו למדים ממעשה בראשית?

_____

לימדונו רבותינו בחשיבות העשי'ה מהנאמר:
"הבטלה מביאה לידי שעמום והשעמום מביא לידי חטא"
אם כן, איזו עוד סיבה למדנו- מדוע אסור להתבטל מעבודה?

_____

מובא בתלמוד (קידושין כט, ב) :
"רבי יהודה אומר כל שאינו מלמד את בנו אומנות - מלמדו ליסטות".
הסבירי אמרה זו! מה הקשר למשנתנו!?

_____

_____

"ושנא את הרבנות"- לאיזו רבנות מתכוונת המשנה?

מוישי וחנקי דנו ביניהם על ההסבר. כל אחד חשב אחרת. הכריעו מי צודק!

ומה דעתכם?_____

בחרו את המשמעות הנכונה ביותר למילה 'רבנות' במשנה ט:

*מלשון רברבנות
*מלשון רב- מורה הוראה
*מלשון שררה וריבונות
*מלשון מריבה

"ואל תתוודע לרשות" - תתוודע מלשון- _____

הסבירו אמרה זו במילים שלכם !

_____

_____

מדוע נקראת הרשות בשם זה? (על פי הברטנורא)

_____

הרקע למשנה, יסביר גם את הקשר בין בעלי המשנה לדבריהם:

שמעיה ואבטליון היו בני גרים, (ויש אומרים שרק אביהם היה גר ואילו אמם היתה יהודיה). הכהן הגדול שחי בתקופתם זלזל בשמעיה ואבטליון משום שלא היה להם יחוס גדול כשלו. פעם יצא הכהן הגדול מבית המקדש, והיו כל העם הולכים אחריו, כיון שראו את שמעיה ואבטליון, עזבו את הכהן הגדול והלכו אחריהם. לבסוף באו שמעיה ואבטליון להיפרד לשלום מהכהן, אמר להם: יבואו בני עממין <u>לשלם!</u> אמרו לו: יבואו בני עממין לשלום, שעושים מעשה אהרן, ולא יבוא בן אהרן לשלום, שאינו עושה מעשה אהרן.

שמעיה חי בתקופה שאחרי מות המלכה שלומציון. האחים הורקנוס ואריסטובלוס נאבקו על השררה ורצו לשלוט במלוכה ובכהונה. במאבקם, אפשרו לכוחות חיצוניים להשתלט על ישראל. הם חיסלו את בית חשמונאי ואת עצמאותה של יהודה.
תאוות השררה שהיתה באותם ימים, לא ידעה גבולות. הורדוס ־מושל הגליל הרג את כל חברי הסנהדרין בשעת כעסו! לאור כל זאת, מובנים יותר דבריהם של בעלי המשנה ביחס לרשות ולשלטון.

משימה:
כתבו מכתב ברכה לאדם הנושא בתפקיד שלטוני- רב, ראש עיר, מנהיג עדה, וכדומה. השתמשו ברעיונות המובאים במשנה. כתבו בשלונכם ובשפה נאה. בהצלחה!

פרק א' משנה י"א:

"חכמים הזהרו בדבריכם!"

הרקע למשנה:
בתקופתו של אבטליון התפשטה כת הצדוקים והבייתוסים- אותם תלמידי אנטיגנוס שטעו בדברי רבם וסרחו מהדרך הישרה. לפיכך אבטליון מצוה על החכמים להיזהר בדבריהם, כדי שלא יהיה מקום לתלמידים- לטעות.

אל מי מדברת המשנה? _____

מדוע החכמים צריכים להיזהר יותר בדבריהם, משאר הציבור?

_____

המשך המשנה מדבר על :

*התוצאה למעשה *הסבר למעשה *משל למעשה *הוכחה למעשה

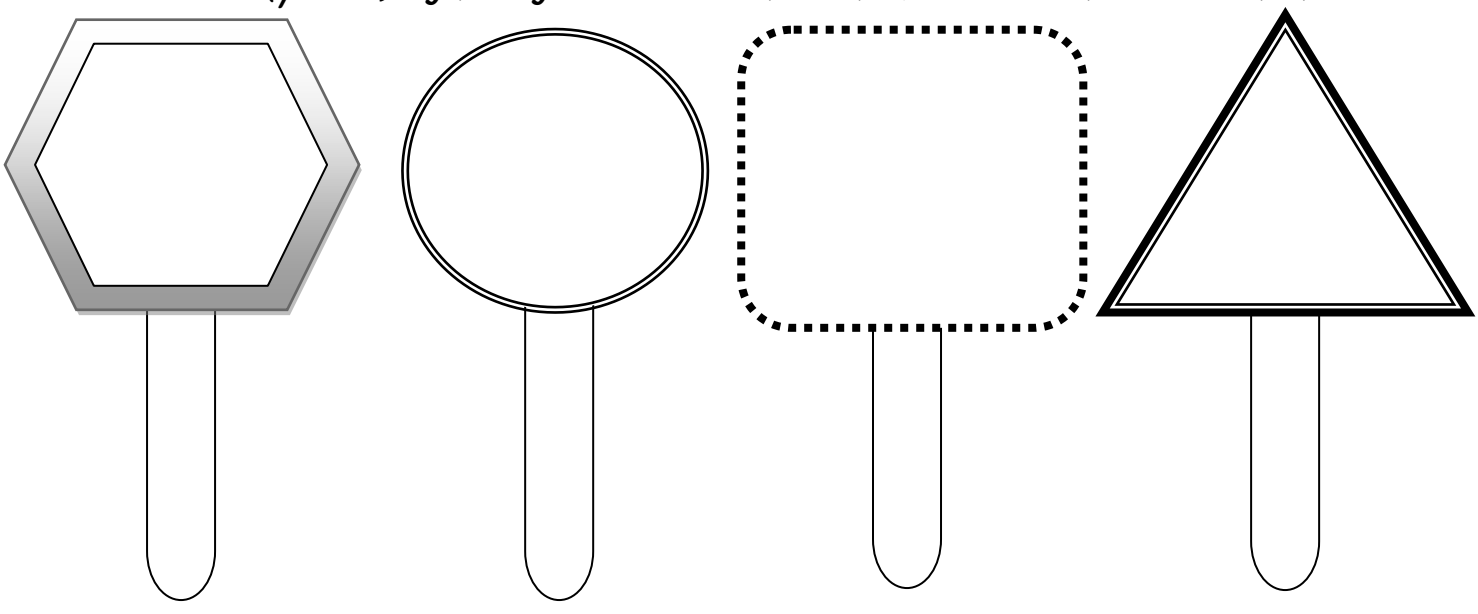
הסבירו במילים שלכם את לשון המשנה, על פי דברי הברטנורא:

מקום מים רעים _____

וישתו התלמידים...וימותו _____

ונמצא שם שמים מתחלל _____

משימה: ציירו בתמרורים הבאים, סמלים המבטאים את הרעיונות במשנה! (לכל חלק.)

פרק א', משנה י"ב

"אוהב שלום ורודף שלום"

'הוי מתלמידיו של אהרן" : במה הצטיין אהרן? _____

תארו את מעשה אהרן, כפי שמובא בברטנורא (ובאבות דרבי נתן). השלימו את הדיבוריות החסרות על פי דמיונכם בהתאם לכתוב.

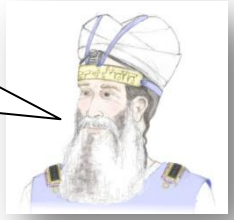
שלום עליך ר' ראובן, יודע אתה... ראיתי כי חברך מצטער מאוד על מה שקרה.... הוא היה שמח מאוד להשלים איתך ורק מחפש את ההצדעות.

: _____

_____

*אני חוכר כעת מביתו של ראובן. אין לך מושג עד כמה כואבת לו המריבה שלכם. הוא מכה את עצמו "על חטא" בגלל המחלוקת ומבקש שתמחל לו... אבל מה אתה אומר, שמעון? הרי אני יודע ש...*_____

כיצד היה אהרן מקריב את הפריות לתורה? (השיבו עפ"י ברטנורא)

_____

_____

הלל הזקן היה בעצמו אוהב בריות גדול, וגילה סבלנות רבה כלפי הזולת. על מידה זו אפשר ללמוד מהסיפור הבא, המובא במסכת שבת.
קראו את הסיפור וסמנו את המשפט החשוב ביותר לדעתכם. השוו עם חברכם לשולחן- האם גם הוא בחר באותו משפט?

" מי כאן הַלל "?

(על פי מסכת שבת דף לא, ע"א)

הלל הזקן סבלן גדול היה
ועל זה מבוססת כל המעשיה.
פעם החליטו שני חברים לערוך ביניהם הימור מותח:
מי שיצליח להרגיז את הלל, יהיה המנצח!
על כמה נתערב? על כמה הון?
שאלו את עצמם את שאלת 'המיליון'.
400 זוז. ובוא כבר נזוז...
בימיהם, זה היה שווה המון!
הלך הראשון אל הלל בערב שבת
והקיש על דלתו, בזמן שהתרחץ באמבט.
"מי כאן הלל? מי כאן הלל?" הוא קרא
נתעטף הלל ויצא לקראת האורח שלא נקרא.
"בני מה אתה מבקש"? פנה אליו הלל הגדול,
אמר לו: "שאלה יש לי לשאול".
אמר לו הלל: "שאל בני, שאל".
שאל האיש: "מדוע ראשם של הבבלים – עגלגל"?
השיב לו הלל: שאלה גדולה שאלת!
וזו התשובה כאשר ביקשת...
ענה לו הלל במתינות ושלוה
וחזר לרחצה לקראת שבת המלכה.
לאחר זמן מה חזר האיש והחל שואל:
"מי כאן הלל? מי כאן הלל?
נתעטף הלל ויצא לקראתו
הכניס את האורח הלא קרוא אל ביתו.
אמר לו: בני, מה אתה מבקש?
שאל האיש:
מדוע עיניהם של תרמודאין טרוטות?
הן לא ידעתי חידה שכזאת...
ענה לו הלל: מפני שגרים הם בין החולות.
שוב הלך האיש, והלל חזר להתרחץ.
אך הנה שב האיש, ואיננו מתלוצץ!
על הדלת מקיש ושואל:
"מי כאן הלל? מי כאן הלל?"
שוב יצא הלל, נתעטף ונסתפג.
מה לך בני, על מה אתה דואג?
אמר לו: מדוע רגליהם של האפריקאים רחבות?
הן לא ידעתי גם זאת...
"שאלה גדולה שאלת", ענה לו הלל
כי גרים הם בין נחלי המים, וזה מחלחל.
אמר לו האיש: עוד הרבה שאלות יש לי באמתחתי. אך
שלא תכעס, אני מפחד לשאול את אדוני...
התעטף הלל והתיישב לפניו:
"כל שתרצה לשאול בני. שאל עכשיו.
אז אמר לו האיש: אתה הוא הלל, נשיא ישראל?
בגללך הפסדתי 400 זוז במשחק כושל...
השיב לו הלל:
עדיף לאבד 400 זוז, פעם ועוד פעם,
ובלבד שלא אתרגז ולא אכעס לעולם.

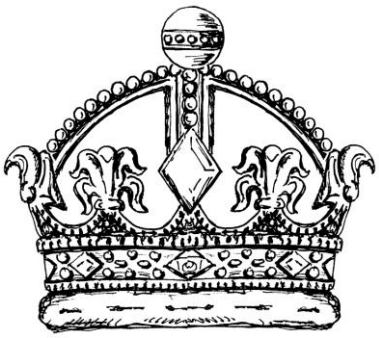
הלל גם קירב את הבריות לתורה. ועל כך מספרים הבאו:

"תנו רבנן: מעשה בנכרי אחד שבא לפני שמאי. אמר לו: כמה תורות יש לכם? אמר לו: שתיים, תורה שבכתב ותורה שבעל פה. אמר לו: שבכתב אני מאמינך ושבעל פה איני מאמינך; גיירני על מנת שתלמדני תורה שבכתב. גער בו והוציאו בנזיפה.
בא לפני הלל, גייריה. ביום הראשון אמר לו: א"ב ג"ד. למחר הפך לו את הסדר.
אמר לו הגר: והרי אתמול אמרת לי הפוך? אמר לו הלל: אם אתה סומך עלי בתורה שבכתב, סמוך עלי גם בתורה שבעל פה.

מעשה נוסף, באותו ענין:

מעשה בנכרי אחד שבא לפני שמאי, אמר לו: גיירני על מנת שתלמדני כל התורה כולה כשאני עומד על רגל אחת. דחפו באמת הבניין שבידו. בא לפני הלל, גייריה. אמר לו: "מה ששנוא עליך, אל תעשה לחברך", זו היא כל התורה כולה, ואידך פירושה הוא - זיל גמור [והשאר פירוש הוא, לך ולמד]". (מסכת שבת לא ע"א)

דונו ביניכם וכתבו, מה לומדים מכל סיפור על דרכו של הלל בקירוב הבריות לתורה?!

פרק א', משנה י"ג

"נגד שְׁמָא, אבד שְׁמֵה"

מי אמר משנה זו? _____

מדוע לא כתוב את שמו של בעל המשנה? _____
_____

באיזו שפה נכתבה המשנה? _____ מדוע?
_____

נסו לכתוב את המשנה בעברית מדוברת. על פי פירוש הברטנורא! היעזרו בתרגילון.

נגד ־ _____
שמא ־ _____
אבד- _____
שמה- _____
ודלא- _____
מוסיף - _____
יָסֵיף ־ _____

ודלא יליף - _____
קטלא חייב - _____
ודאשתמש בתגא- _____
חלף - _____

ברטנורא מבאר את המילה "יסיף" בשתי משמעויות:

המשמעות הראשונה מתייחסת ל: (בחרו והקיפו) * שכחה *הוספה *פחד

המשמעות השניה מתכוונת ל: *הוספה *מוות *סַיִף-חרב

במשנה ישנן מספר הוראות הקשורות בתורה ובלומדיה. מספרו את ההוראות לפי הסדר המופיע במשנה:

- ***מי שלא מוסיף בלימוד, ישכח מה שלמד.***
- *אדם המתפשם פרסום וכבוד, יפסיד הכל.*
- ***המשתמש בכבוד התורה לתועלתו, יפסיד.***
- *מי שלא לומד כלל, חייב מיתה*

אבות א' משנה י"ד:

אם אין אני לי- מי לי?

"הוא היה אומר"- מיהו בעל המשנה? _____

נבחר בכל שורה את ההסבר המתאים ביותר לדברי המשנה. נקיף אותו באפור:

"אם אין אני לי"
אם אני לא אוהב את עצמי
אם אני לא אעזור לעצמי
אם אני לא אעבוד על מידותי

"מי לי"
מי יעזור לי
מי יעשה זאת במקומי
מי יאהב אותי

"וכשאני לעצמי"
אך אם אני דואג רק לעצמי ולא לזולת
כשאני מביט במראה ורואה את עצמי
כשאני עוזר לעצמי, זה מספיק לי

חשבו, מדוע נבחרה תמונה זו לרקע עבור המשנה?

מה אני?
אני לא מזהה את עצמי
מה תפקידי בעולם הזה
אני עוד רחוק משלמות עצמית

ואם לא עכשיו
אם לא הרגע
אם לא בעולם הזה
אם לא היום

אימתיי?
מתי תעשה זאת?
אז לעולם לא תספיק
מי יודע אם תספיק

נעמיק במשנה - שאלות מחשבה:

נתמקד ברעיון המרכזי, מהם הנושאים של משנה זו? (נצבע אותם)

התבוננות עצמית עבודה עצמית אהבה עצמית

ניצול הזמן אהבת השם דאגה לסביבה

לפניכם מסקנות המשנה.
1) סדרו בסדר כרונולוגי את המסקנות הנגזרות מהמשנה. (במספרים)
2) כתבו מעל כל מסקנה את לשון המשנה המתאימה לה.

עלינו לדאוג (ברוחניות) גם לסובבים אותנו, ולא רק לעצמנו.

אף אחד לא יכול לעשות בשבילנו ברוחניות - את מה שאנו צריכים לעשות עבור עצמנו.

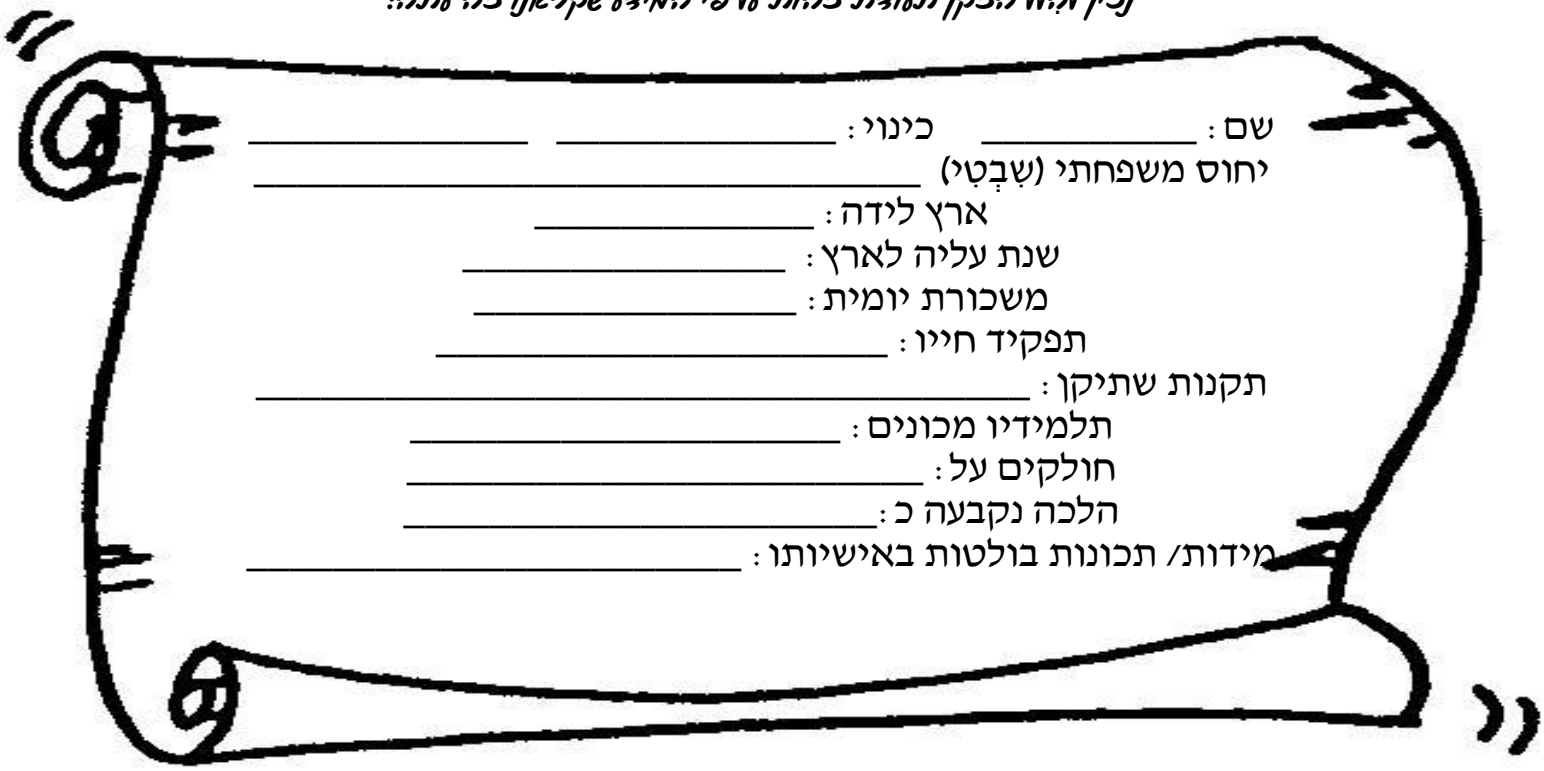
אם לא נעשה את תפקידנו כעת, מי יודע מתי נעשה זאת?

נקרא את הקטע הבא ונרחיב את ידיעותינו על בעל המשנה:

הִלל הזקן נולד בבבל למשפחה נכבדה, מצאצאי בית דוד. ייחוסו מצד אמו- משבט יהודה, ומצד אביו- משבט בנימין. הוא עלה לארץ ישראל בגיל 40. כשהגיע ארצה היה עני מאוד, והשתכר 'טרפעיק' אחד ליום (מטבע בעל ערך מועט, באותם ימים). את הכנסותיו חילק לשתיים: חצי נתן לבית המדרש כדי שיוכל ללמוד תורה מפי רבותיו, ובחצי השני השתמש לפרנסת בני ביתו. מסופר כי יום אחד לא הצליח להשתכר כלל ושומר בית המדרש שלא הכירו, סירב לאפשר לו להיכנס. הלל לא התייאש. הוא עלה על גג בית המדרש והקשיב ללימוד התורה דרך פתח הארובה. הלומדים, שלא הבינו מדוע התמעט האור שנכנס לבית המדרש, עלו לגג ומצאו את הלל, מחוסר הכרה ומכוסה בשלג. מיד הורידו אותו מהגג, ולמרות שהיה ערב שבת, הסיקו עבורו מדורה, והשיבו לו את הכרתו. אמרו: ראוי זה לחלל עליו את-השבת" (על פי מסכת יומא ל"ה).

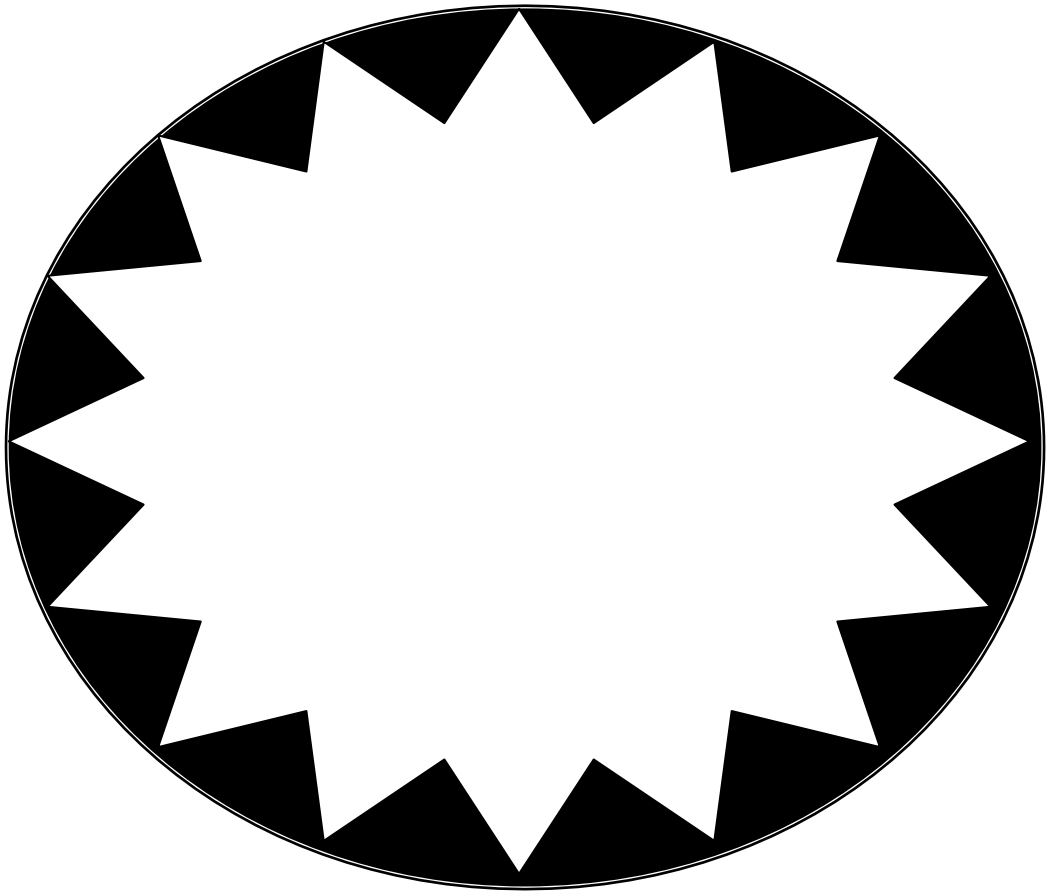
הלל היה מייסדה של שושלת נשיאי הסנהדרין, אשר התקיימה במשך 15 דורות כ-450 שנה. גם לאחר חורבן ירושלים. כנשיא הסנהדרין תיקן הלל מספר תקנות חשובות ביותר. הידועה שבהן היא תקנת הפרוזבול. במשנה מסופר שהלל תיקן תקנה זו כיוון ששמיטת החובות הביאה את בעלי ההון להפסיק להלוות כספים, מחשש שכספם לא יוחזר כלל (מסכת שביעית פרק י, משנה ג). תלמידיו של הלל מכונים 'בית הלל' והם מצוטטים פעמים רבות כמי שחלקו בהלכה על 'בית שמאי'. לאורך הדורות התקבלה הקביעה הגורפת ש"הלכה כבית הלל".

כיון לגלל הנקן תעודת כהונת על פי המיוחס שקראנו כה עתה:

שם: _____ כינוי: _____ _____
יחוס משפחתי (שִׁבְטִי) _____
ארץ לידה: _____
שנת עליה לארץ: _____
משכורת יומית: _____
תפקיד חייו: _____
תקנות שתיקן: _____
תלמידיו מכונים: _____
חולקים על: _____
הלכה נקבעה כ: _____
מידות/ תכונות בולטות באישיותו: _____

נשרטט לוגו (סמל מאפיין) להלל הזקן. המשלב את אמרותיו המיוחדות.

"עשה תורתך קבע"

פרק א', משנה ט"ו:

מה לומדים מהמובאה הבאה על הקשר בין הלל ושמאי?

"אף על פי שאלו פוסלין ואלו מכשירין, לא נמנעו בית שמאי מלישא נשים מבית הלל, ולא בית הלל מלישא נשים מבית שמאי"

_____

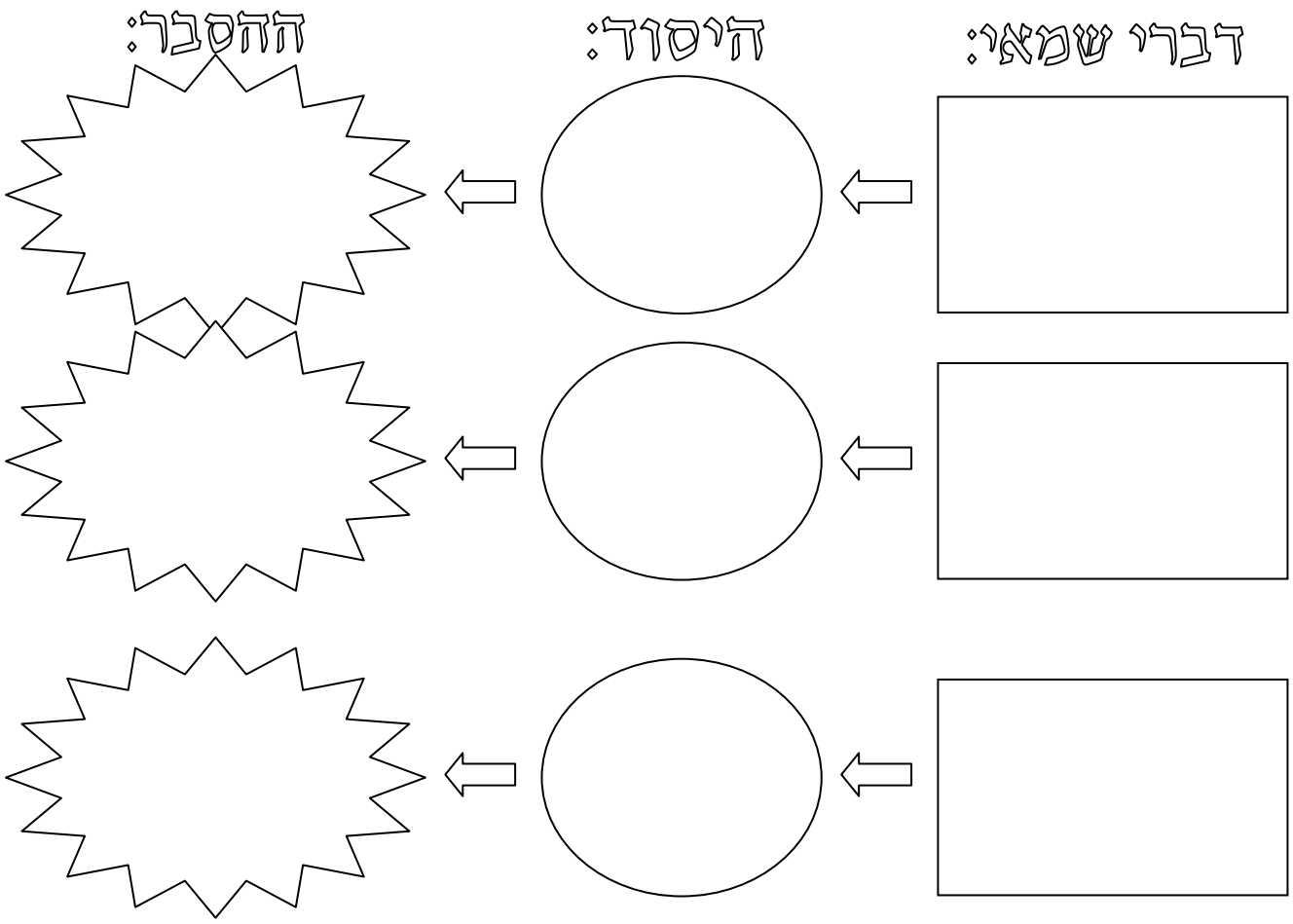
_____

_____

אם כן, כיצד נגדיר המחלוקות הגדולות בין הלל ושמאי? נקרא את המובאה הבאה ונשים...

"משרבו תלמידי הלל ושמאי שלא שמשו כל צרכן, רבתה מחלוקת, ונהייתה התורה כשתי תורות"

נחלק את המשנה ל3 חלקים. נתאים כל חלק ל אחד מ3 היסודות עליהן העולם עומד: (כפי שלמדנו במשנה ב')

"וחוי מקבל את כל האדם בסבר פנים יפות"

בפירוש "אבות דרבי נתן" מסבירים זאת:

"אם נתן אדם לחברו כל מתנות טובות שבעולם ופניו כבושים בארץ,
מעלה עליו הכתוב כאילו לא נתן לו כלום. אבל המקבל חברו בסבר פנים יפות
אפילו לא נתן לו כלום מעלה עליו הכתוב כאילו נתן לו מתנות טובות שבעולם".

הקיפו במלבן אדום את החלק המדבר על "סבר פנים רעות"
הקיפו במלבן כחול את החלק המדבר על "סבר פנים יפות"

צייר בעיגולים הבאים את הפרצוף המתאים לכל חלק באמירה:

חלק ראשון:

חלק שני:

נאמר בתלמוד: (בבא בתרא ט, ב)
"כל הנותן פרוטה לעני, מתברך בשש ברכות,
והמפייסו בדברים- מתברך בי"א ברכות"

מדוע חשוב לך לשמור על יחסים טובים עם חברים? _____

כיצד ניתן להגיע לשלום בין חברים, על פי אמירה זו?

_____

"ולבן שיניים- מחלב" (בראשית מט, יב) אמר רבי יוחנן:
טוב המלבין שיניים לחברו יותר ממשקהו חלב" (מסכת כתובות, קיא, ב)

צייר אמירה זו בתמונה!

השלימו את המסקנה: (היעזרו בתרמילון: להחמיץ, חייכנים, לא, לתת)

עדיף _____ לתת דבר, אך להיות _____ ונעימים
מאשר _____ הרבה, אך _____ פנים!

אבות א' משנה ט"ז:

"עשה לך רב"

"עשה לך רב" השלימו:
(בעזרת התרמילון)
אם יש לאדם _____ הלכתית ואינו
יודע כיצד _____, מייעצת המשנה:
_____ _____ _____!
מנה לעצמך רב - מורה הוראה, שתוכל
_____ עליו ולקבל ממנו _____
נכונה ב_____ ובכל דבר
ש_____.

(הלכה, לסמוך, להתנהג, עצה, בקבוצה, עשה לך רב, בעיה,)

"עשה לך רב - והסתלק מן הספק"

אם הייתם צריכים לשים מילת חיבור בין 2 חלקי המשפט, מהי המילה שהיית בוחרת?

כדי ש... אפילו... הפוך מ... למרות ש...

לקשר כזה קוראים- קשר של:

ניגוד הקבלה סיבה ותוצאה אמ-אצ

הרבי דרש וביקש פעמים רבות מאיתנו- החסידים לקבוע לעצמנו "עשה לך רב"- מורה הוראה להתייעץ עמו בענייני הלכה. נעיין באחד משיחותיו בעניין זה ונשיב על השאלות שאחריו.
(מתוך התוועדויות תשמ"ז כרך א' תשרי- כסלו)

י. והנה, הוראה זו שייכת לכאו"א מישראל, אפילו גדול שבישראל:

הוראת המשנה "עשה לך רב", מתייחסת לכאו"א מישראל, גם לגדול בישראל, אפילו כאשר נדמה לו שמצד גודל מעלתו אינו זקוק לרב — שהרי גם ביחס אליו ישנו הכלל ד"אדם קרוב אצל עצמו", וכדי לשלול את החשש מנגיעה אישית כו', עליו למנות לו רב.

ואדרבה: מדיוק לשון המשנה "עשה לך רב", מוכח, שמדובר (גם) אודות מי שזקוק לכפות את עצמו ("עשה" — מלשון כפי') למנות לו רב, מכיון שסבור שמצד גדלותו אינו זקוק לרב, ורק בגלל ציווי המשנה מכריח את עצמו למנות לו רב.

אל מי מדבר כאן הרבי? _____

כיצד הוא מבאר את המילה "עשה"? _____

חשבו, מדוע ייחד הרבי דברים דווקא לאנשים חשובים?

_____

וכמו כן לאידך, שאין מקום לטענה שאינו מסוגל למצוא מי שגדול ממנו — שהרי "איני מבקש כו' אלא לפי כחן"[57], ובמילא, עצם העובדה שישנו ציווי במשנה "עשה לך רב", מוכיחה, שאם רק ירצה באמת, ויתייגע בזה, בודאי ימצא לו רב, כהבטחת חז"ל[29] "יגעת ומצאת".

ולא עוד, אלא שגם מי שהוא בעצמו רב ומורה־הוראה בישראל, צריך לקיים את הוראת המשנה "עשה לך רב"!

ואדרבה — להיותו רב ומורה־הוראה, היינו, שהנהגתו ופסקי־דינים שלו שייכים ונוגעים גם לכמה וכמה מישראל, אזי מודגש עוד יותר הצורך והחשיבות דקיום ההוראה "עשה לך רב", מכיון שאין זה רק ענין פרטי שלו, אלא גם ענין הנוגע לרבים.

איזו טענה מפריך הרבי?

_____

_____

מאילו מילים לומד הרבי שאם רוצים באמת - אז מוצאים?

_____

_____

מדוע רב צריך יותר מכל אחד אחר לעשות לעצמו "רב" אחר?

_____

_____

איזה "קל וחומר" אנו- האנשים הרגילים לומדים מכך?

_____

_____

ומובן שפנייתו לרב שגדול ממנו לא תתפרש כפגיעה בכבודו — שהרי אינו עושה זאת מפני דבריהם של פלוני ופלוני, כי אם, מפני ציווי המשנה "עשה לך רב" (שהרי בודאי למד את דברי המשנה, ויודע את התוקף ד"דבר משנה", שלא שייך בזה ענין של טעות — "טעה בדבר משנה חוזר"[58]), ובמכ"ש וק"ו: אם בנוגע לכל ענין וענין יש מקום לחשש ד"אדם קרוב אצל עצמו" — בענין שכמה רבנים פסקו באופן אחר מהפס"ד שלו, על אחת כמה וכמה שאינו יכול לסמוך על עצמו!

יא. ויש להוסיף בהאמור לעיל שהחשש ד"אדם קרוב אצל עצמו" שייך אפילו אצל גדול בישראל — שמצינו ענין זה אפילו בנוגע למשה רבינו:

מסופר בתורה שכאשר בנות צלפחד באו לפני משה עם שאלה ובקשה בנוגע לנחלת אביהן, "תנה לנו אחוזה בתוך אחי אבינו"[59] — לא המתין משה רבינו לחשוב ולהתבונן כדי להשיב על שאלתן, אלא, הפנה מיד את השאלה להקב"ה, "ויקרב משה את משפטן לפני ה'"[60].

על איזה חשש עונה כאן הרבי?

_____

ממי למדנו קל וחומר, שאפילו אצלו היתה "אהבה עצמית"? _____

מי היה "העשה לך רב" של משה רבנו? _____

באיזה עניין התייעץ עמו? _____

יב. נוסף על עצם קיום ההוראה ד"עשה לך רב" — יש צורך להבהיר עוד ענין עיקרי:

גם לאחרי שמקיים את הוראת המשנה "עשה לך רב" — יכול להתערב ה"קלוגינקער" ולבוא ב"המצאה חדשה": לא כל דבר צריכים לשאול אצל הרב!

הוראת המשנה היא — "עשה לך רב", אבל, לא נאמרו במשנה אלו שאלות צריכים לשאול אצל הרב.

ובמילא, אומר ה"יצר", עליך לנהוג כך: שאלה כזו שהנך **בטוח** שהרב יפסוק **כרצונך** — לך ושאל אצל הרב; שאלה כזו שיש לך **ספק** אם יפסוק כרצונך — יש מקום **לספק** אם עליך לרוץ לרב תיכף ומיד, או לדחות את השאלה ל"מחר"; ושאלה כזו שהנך **בטוח** שהרב יפסוק שלא **כרצונך**, היפך ה"געשמאַק" שלך — בודאי שאין לך למהר לשאול אצל הרב, לשם מה להכניס ראש קר במים רותחים... אלא לדחות את השאלה ל"מחר", "יש מחר שהוא לאחר זמן"[68].

איך מכנה הרבי את היצר הרע? _____ פירושו: _____

מה יכול להמציא לנו היצר הרע? _____

מדוע יכול לבוא היצר בטענה כזו, על סמך מה?

_____

מה מציע היצר הרע?

_____

משיב על כך הרבי בתוקף רב:

ולכן, מצוה גדולה מדרכי המוסר להדגיש את הצורך לשאול אצל הרב בנוגע **לכל** עניניו, ואדרבה: דין קדימה — לשאלה אודות הענינים שמונח אצלו שהנהגתו באופן של עקמימות, או באופן גרוע מזה כו', וכן בנוגע לענינים שמסופק בהם, או בנוגע לענינים ששמע מפלוני שאין זה דבר הרצוי, או אפילו אם הבחין אצלו איזו תנועה של הסתייגות ("יענער האָט אַ קרים געטאָן מיטן נאָז"), אשר, בודאי הראו לו זאת בהשגחה פרטית (כתורת הבעש"ט[70] שכל דבר הוא בהשגחה פרטית, וכפי שמבאר כ"ק מו"ח אדמו"ר[71] שהענין דהשגח"פ קשור ונוגע עד לאדם קדמון כו'), כדי שילמד הוראה בעבודתו לקונו.

במה כדאי במיוחד להתייעץ עם רב? _____

תנו דוגמאות לעניינים מסוגים שונים כפי שהרבי מפרט. (בעל פה או במחברת.)

"ולא מצאתי לגוף טוב, אלא שתיקה"

פרק א', משנה י"ז:

בעל המשנה הוא: _____ היה בנו של _____
והיה אחד מעשרת הרוגי מלכות!

הרקע למשנה: מתוך ניסיון חייו של רבי שמעון, שהיה בן למשפחת נשיאים, וכל ימיו שהה בין חכמים ושמע את דבריהם, אחרי הכל, הוא ממליץ על הדבר הטוב ביותר... _____.

1. ברטנורא מבאר את הדברים באופן נוסף. על איזו שתיקה מדובר?

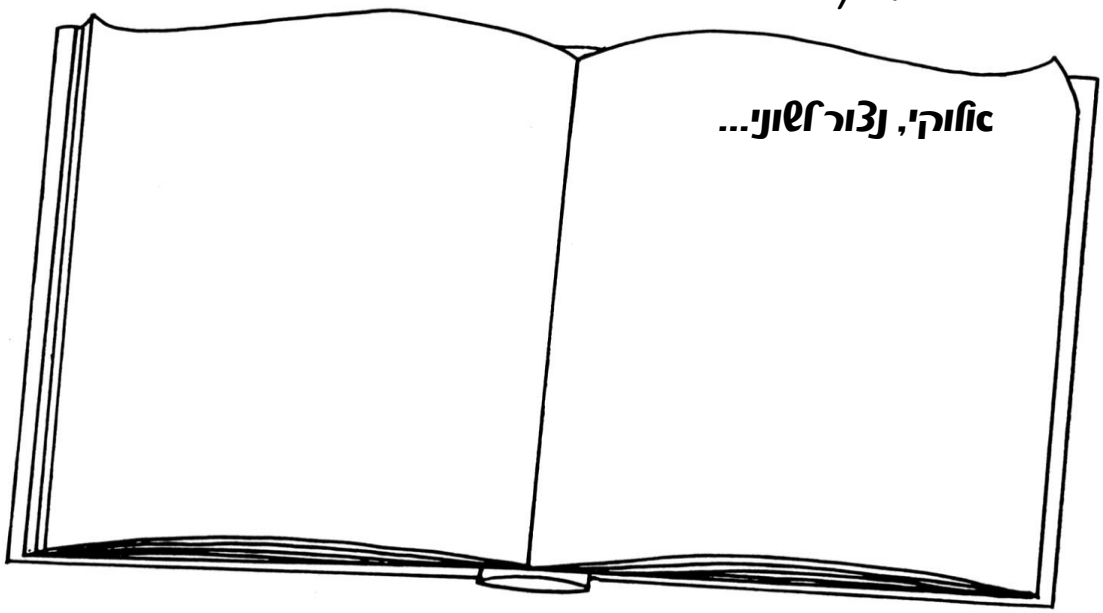
2. "ולא המדרש עיקר אלא המעשה" ברטנורא מבאר מה הקשר של אמרה זו לנושא הכללי. בחרו את התשובה הנכונה ביותר- על פי פירוש הברטנורא:

א) כל מטרת לימוד תורה היא קיומה.
ב) המדרש הטוב ביותר הוא המעשה.
ג) אם לומדים ולא מקיימים, מקבלים עונש.

3. "וכל המרבה דברים מביא חטא": איזו דוגמא לכך מביא הברטנורא?

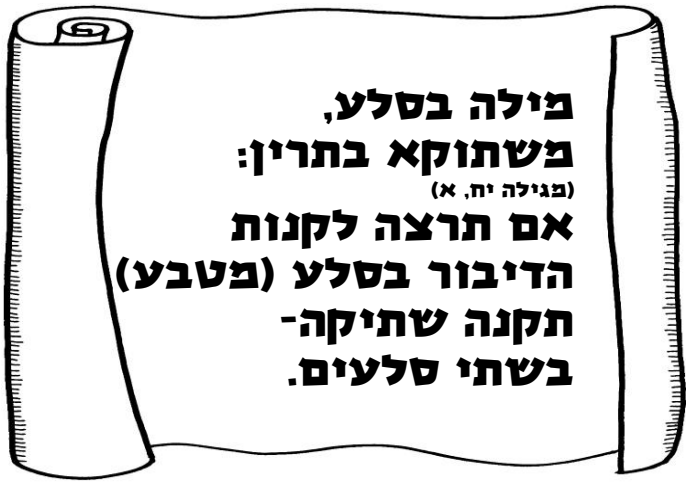
_____
_____

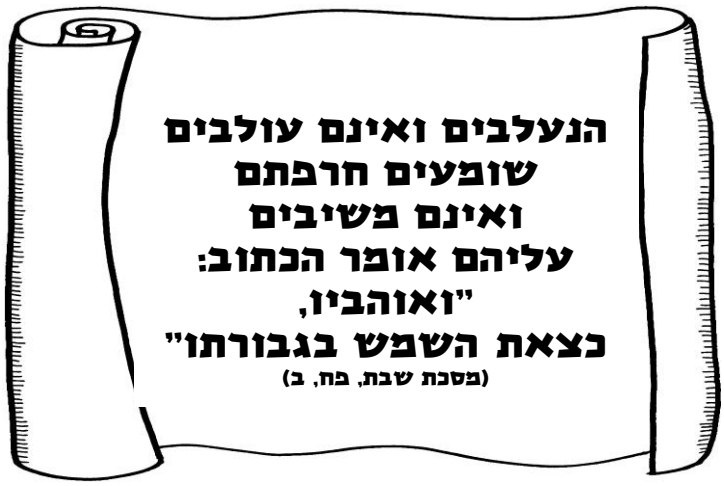
4. בשל חשיבות השתיקה תיקנו חכמים לומר בסוף תפילת העמידה בקשה נפלאה. פתחו סידור והעתיקו:

"ונפשי כעפר לכל תהיה": עשה עצמך כעפר הזה שהכל דורכים עליו. גם את מתגרים בך- שתוק. רק כך תוכל להגיע לפתיחת הלב לקלוט התורה ולקיים המצוות:
"פתח לבי בתורתך ואחרי מצוותיך תרדוף נפשי".

הרבו חכמים לדבר בשבח השתיקה. אמרות רבות נאמרו עליה.
לפניכם מספר אמרות. משכו קו בין האמרה למשמעותה.

ה' אוהב את מי ששותק גם כאשר מעליבים אותו.

שתיקה שווה יותר מכל דיבור.

השתיקה עושה את הטיפש-לחכם.

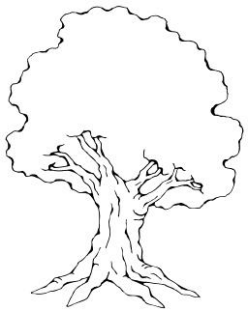
השתיקה טובה לכל אדם.

"וכל המרבה דברים מביא חטא"

בהיסטוריה מצאנו מקרים רבים שדיבור מיותר הוביל לחטא, או לתוצאה גרועה.
כתבו למה גרם בדיבור בכל מקרה, להלן:

- *רבי יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון בר יוחאי ישבו ביניהם ודיברו על מעשה הרומאים בארצם, אם נאים הם או לאו. ויהודה בן גרים שישב עימם, הלך אח"כ וסיפר את דבריהם לקיסרי משפחתו, עד שהתגלגל הדבר למלכות.*

למה גרם? _____
_____

- *על אדם וחוה נאסר לאכול מעץ הדעת, כאשר בא הנחש לפתות את חוה הוסיפה איסור מדעתה "...לא תאכלו ממנו ולא תגעו בו פן תמותון".*

למה גרמה? _____
_____

- *בתפילת חנה הנביאה, שהקדישה את בנה לה' נאמר: "והביאותיו ונראה את פני ה' וישב שם עד עולם". הגבלת הזמן "עד עולם" היתה מיותרת, ומכירה את היובל- המכונה בתורה "עולם". (50 שנה בדיוק).*

למה גרמה? _____
_____

פענחו את האמרה הבאה. חשבו, לאיזה חלק במשנה היא קשורה?

ההיפך מקטן: _____

כינוי לגמרא: _____ בבלי/ירושלמי

שנותן, שמכניס, שמגיש (הפוך ממוציא) = _____ (+ש' בראש המילה)

הגפיים העליונות = _____ (בלי מ"ם סופית +ל' תחילית)

פעולה, תוצר של מחשבה = _____

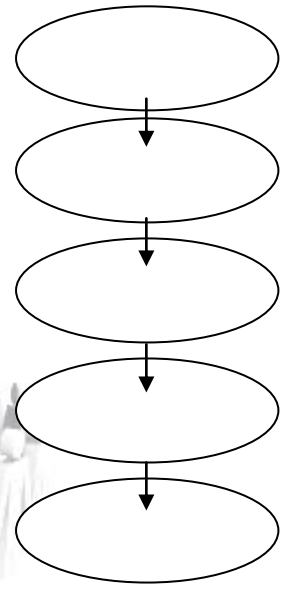
פירוש האמרה: *לימוד תורה שלא לשם קיום המצוות, אין בו ממש!

אבות א' משנה י"ח

על שלושה דברים העולם עומד...

בעל המשנה הוא:_____

נמלא את שושלת המשפחה של בעל המשנה
עד רבי יהודה הנשיא- מסדר המשנה:

ניתן שאתן מונח את שלושת היסודות עליהם עומד קיום העולם לאחר מריאתו:

יסוד א':

יסוד ב':

יסוד ג':

תארו לעצמכם עולם שחי ללא דין... כל אדם עושה כרצונו. איך היה נראה עולם כזה?

_____

מה היה דינו? _____

כשבנ"י הלכו במדבר...

_____

כשבני נכנסים לארץ:

_____

חותמו של הקב"ה אמת: הסבירו אמרה זו!

_____

תנו לכך הוכחה מאותיות המילה אמת!

_____

נפענח את האמרה הבאה
המובאת בספר זכריה:

בנא זבתצי תמזב
תציז נתפשכלנ

כל אות
הוחלפה
באות שבאה
אחריה
במקום א=ב
במקום ג=ד
במקום ד=ה

פרק ב'

פרק ב'. משנה א'

"איזוהי דרך ישרה שיבור לו האדם"

נכיר מעט את בעל המשנה... רבי, או בשמו המלא:

_____ _____ _____ _____

מה למדתם מסיפור ברית המילה המופלאה של רבי יהודה הנשיא?

השליחו: *(בעזרת התרמילון)*

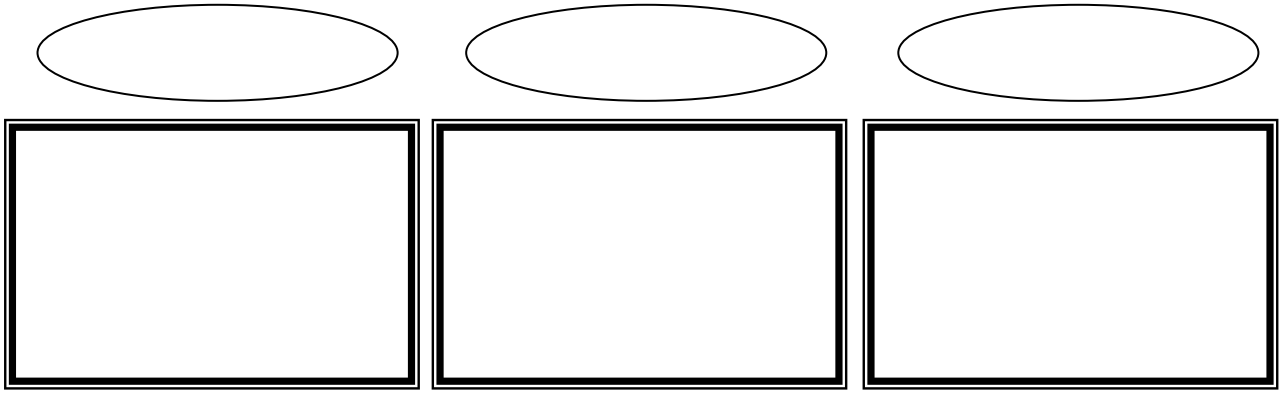
מסיפור ברית המילה של רבי, ניתן ללמוד על _____ _____ אמיתית. ללא כל התייחסות ל_____, ללא שימת לב לפחד ולאימה השולטים סביב, הולך _____ התינוק לעשות את רצון הבורא ללא _____.
זהו חינוך יהודי _____ אמיתי.
כך מגדלים את צדיק _____ הבא!

(תרמילון: חתך, גבירות, הדור, מסירות נפש, שרשי, אבי)

להלן פרק בחייו של רבי יהודה הנשיא - מחקו את המיותרי!

רבי יהודה הנשיא היה בנו הבכור/השני של רבן גמליאל השני/רבן שמעון השני הוא נולד בתקופה של גזירות שמד. זו היתה תקופה קשה/טובה לעם ישראל.
לחינוכו דאגו טובי המורים: רשב"י/ רש"י/ רבנו תם/ רבי אלעזר בן שמוע ועוד.
לאחר מות אדריאנוס/אנטיוכוס קיסר יון / רומי
התחילה שושלת חדשה- השושלת האנטונינית, על שמו של אנטונינוס/אנטיוכוס.
רבי יהודה ואנטונינוס היו בקשרי ידידות/שנאה, עוד מינקותם/מבגרותם. כך הצליח רבי יהודה לעזור לאחיו הסנהדרין/היהודים בתקופה זו. אנטונינוס נתן מתנות רבות לרבי יהודה, אך גם ללא זאת, נחשב רבי יהודה הנשיא לאיש עשיר/ עני ביותר. כנצר לבית הלל/שמאי היו ברשותו קרקעות רבים, פרדסים ועצים/ מקנה צאן ובקר לרוב.
רבי יהודה הנשיא קיבל דרגה נמוכה/חשובה ביותר במלכות רומי, ואחרי מותו התאבלו עליו העם שנה שלמה- כאילו היה מלך/עבד.
מפעל חייו המרכזי/השולי של רבי יהודה הנשיא הוא ללא ספק כתיבת הגמרא /עריכת המשנה, לספר שלם, מסודר ערוך וחתום. היה זה דבר שהתחיל לאחר חורבן בית ראשון/שני, בשל החשש שחלק מהדברים יאבדו/ ישובשו/ישכחו/יתישנו/ישתנו הוחלט לכתוב את הכל באופן מסודר ל7/6 חלקים, הנקראים: שבעה/ששה סדרי משנה.
בכל מקום שכתוב "רבי" במשנה מתייחסים לרבי יהודה הנשיא.

חלקו משנה זו לג חלקים. כתבו כל חלק בריבוע נפרד! תנו שם לכל חלק!

2) מה פירוש המילה 'שיבור'? _____

3) מהי הדרך המועלת ביותר לאדם?

א. הדרך האמצעית- דרך המלך
ב. הקצה הטוב ביותר
ג. תלוי באיזה עניין
ד. תשובות ב,ג נכונות.

4) "כל שהיא תפארת לעשיה ותפארת לו מן האדם" - למה הכוונה?

- שכולם יהיו מרוצים ממנו
- שיהיה נוח לו ולכולם יהיה נוח ממנו
- שה' יאהב אותו ואנשים יאהבו אותו
- תשובות א,ב נכונות

5) "והוי מחשב הפסד מצוה כנגד שכרה" הסבירו במילים שלכם! היעזרו בברטנורא.

_____
_____

6) אלו דברים יגרמו לאדם שלא לעבוד עבודה?

א. העין האוזן והלב.
ב. שתמיד רואים, שומעים וכותבים כל מעשה שלו.
ג. הפחד מהעונש.

7) "אין אתה יודע מתן שכרן של מצוות" - מה פירוש? תנו דוגמא על פי ברטנורא.

_____

8) איזה שורה במשנה מתכוונת לכך, שיש אחרינו מעקב קבוע, ויש רישום מדויק של כל מעשינו?

_____
_____

אגרת פרק ב', משנה ב'

"יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ"

בעל המשנה: _____ היה בנו הגדול של רבי.

רבן גמליאל ממשיך בדרכי אביו ומתווה דרך טובה להתנהגות בחיים.

מהי דרך ארץ (על פי בטרנורא)? _____

את המילה "יפה" במשנה אפשר להחליף במילה:

*נחמד *כדאי לשלב *ראוי להיות *נפלא

כיצד "יגיעת שניהם משכחת עוון"? _____
_____

מדוע תורה שאין עמה מלאכה, לא מספיקה? _____
_____

בהיסטוריה היהודית- בתלמוד מופיעים מספר צדיקים שהיו גם בעלי מלאכה והתלמוד מכנה אותם על שם מלאכתם. האם שמעתם על...?

רבי יצחק נפחא, היה אמורא שחי בארץ ישראל בדור השלישי לאמוראים. כינויו מעיד על מקצועו "נפח" - מייצר חפצים מברזל או פלדה.
רבי יצחק נפחא, היה חבר בבית מדרשו של רבי יוחנן. היה בעל אגדה גדול, והביא את דבריו כדי לחזק את מצב הרוח הירוד של העם באותה תקופה, שסבלו מעוני ומחסור נוראים.

רבי יוחנן הסנדלר היה אחד מתלמידי רבי עקיבא, נצר למשפחת להלל הזקן. תנא קדוש שחי בדור הרביעי לאחר חורבן הבית. מקורו באלכסנדריה שמצרים.
על כינויו- הסנדלר יש המפרשים שהיה מתקן נעליים או מייצר סנדלים, ויש המבארים כי היה מנקב מרגליות (צורף.)

חייב אדם ללמד את בנו אומנות, וכל שאינו מלמדו אומנות – כאילו מלמדו לִסטוּת.

(מסכת קידושין כ"ט, א)

האם חובה לשלב תורה עם מלאכה? האם זה לא מתנגש עם הכתוב 'והגית בו יומם ולילה'?
גם חכמי התלמוד התעסקו בבעיה זו ונחלקו ביניהם בעניין:

במסכת ברכות (לה,ב) מובאת המחלוקת הבאה:
לדעת רבי ישמעאל חייב האדם לעסוק בתורה אך לשלב בה גם מלאכה. כמו שכתוב "לא ימוש ספר התורה הזה מפיך" אך מנגד כתוב "ואספת דגנך". חייב האדם יחד עם לימוד תורה לשלב 'דרך ארץ'. לעומתו סובר **רבי שמעון בר יוחאי** שאם אדם יחרוש, יזרע, יקצור וידוש, תורה מה תהא עליה? במילים אחרות: מלאכתו של אדם דורשת ממנו כל כך הרבה זמן, שלא יישאר לו פנאי לדבר העיקרי- לימוד תורה?! לפיכך מחויב האדם להקדיש את כל זמנו ללימוד התורה!
הכרעת התלמוד: "אמר אביי: הרבה עשו כרבי ישמעאל ועלתה בידן, כרבי שמעון בן יוחאי, ולא עלתה בידן"... וכך נהג רבא הלכה למעשה, כאשר ביקש מהחכמים שלא יבואו ללמוד אצלו בחודשים תשרי וניסן, כדי שלא יטרדו במזונותיהם כל השנה.

מהי מסקנת הדברים? השלימו בחרוזים:

לשלב תורה ו_____,
זוהי הדרך הבטוחה
לקיים רצון ה' ב_____
ולנחול _____.

"וכל העמלים עם הציבור..." על מי מדובר כאן? _____

כיצד צריכים לנהוג? צטטו דברי המשנה והסבירו! _____
_____

באיזו זכות מצליחים העסקנים? צטטו מהמשנה והסבירו!
_____

פענחו את האמרה הבאה (בגימטריה) ודונו ביניכם- כיצד היא קשורה בנושא האחרון?

20 30 | 40 10 | 300 70 6 60 100 40 | 2 90 200 20 2

90 10 2 6 200 | 2 1 40 6 50 5 , | 5 100 2 5

10 300 30 40 | 300 20 200 40

אבות פ', משנה ג':

"הוו זהירין ברשות"

מיהו בעל המשנה? _____

אל מי מדברת משנה זו? _____

מהי רשות?

במדינת ישראל יש רשות אחראית לכל תחום. לדוגמא:

רשות המים	רשות התעופה
רשות החשמל	רשות הגביה
רשות הטבע והגנים	הרשות השופטת
רשות האוכלוסין	הרשות המחוקקת
רשות הדואר	הרשות המבצעת

אז למה מתכוונת המשנה? מהי 'רשות'? הקיפו במעגל את התשובות נכונות לדעתכם.

אחראים מורים שומרי חוק מנהלים

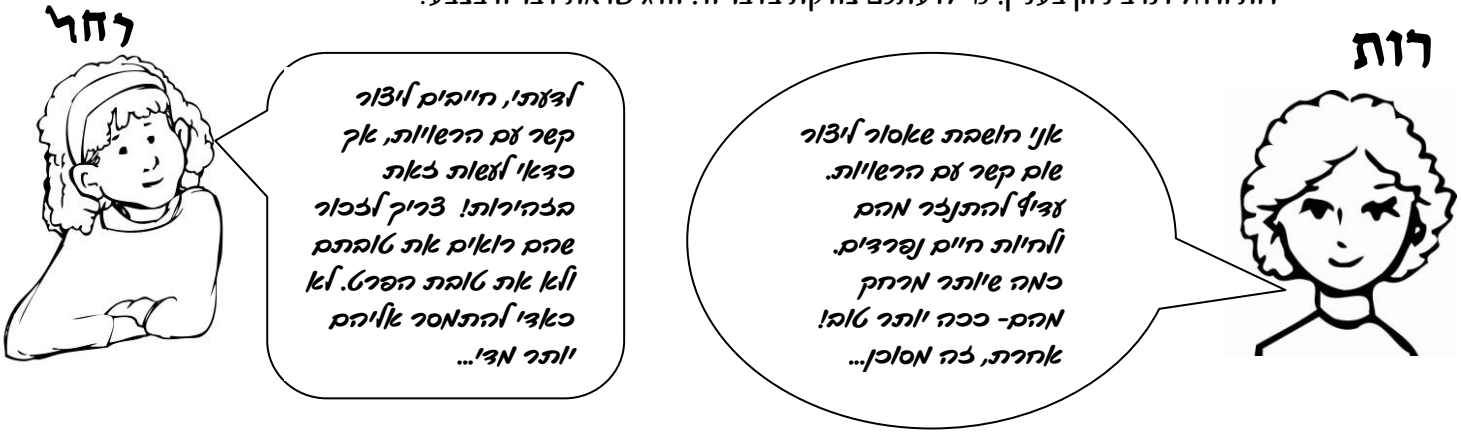
שיריה מועצה ממלכה עובדי ציבור

כתבו בלשון המשנה את הדברים הבאים:

כשהם צריכים אותך, הם מחייכים ומסבירים פנים _____

כשאתה צריך אותם, לא יבואו לעזרתך _____

רות ורחל דנו ביניהן בעניין. מי לדעתכם צודקת בדבריה? הדגישו את דבריה בצבע!

מה מסקנתכם ממשנה זו? כיצד היא יכולה לדבר אליכם?

אבות פ' משנה ד' :

"עשה רצונו כרצונך"

בעל המשנה הוא: _____

"עשה רצונו כרצונך"
רצונו של מי? _____ כרצונך- של מי?
_____

הסבירו בלשונכם את המשנה:
"עשה רצונו כרצונך" _____
כדי שיעשה רצונך כרצונו" _____
בטל רצונך מפני רצונו _____
כדי שיבטל רצון אחרים מפני רצונך _____

אמרה כו מלמדת אותנו עיקר חשוב בעבודת ה'. מהו? נמקו.

- **יראת ה'**
- **קבלת עול**
- **עבודת ה' מתוך שמחה**

בחרתי בתשובה זו מפני ש..._____

הלל אומר...

בפיסקו במשניות שכבר למדנו. מיינו את אמירותיו של הלל לשני סוגים:
האחד- דברים הקשורים באדם עצמו, והשני- דברים הקשורים לאדם וסביבתו.

האדם וסביבתו	האדם בינו לעצמו
	

נכתוב בלשון המשנה את האמירות הבאות!

אל תאמר דבר לא ברור, ותסמוך על השומעים- שהם יעמיקו ויבינו. כי אולי באשמתך- תצא טעות!

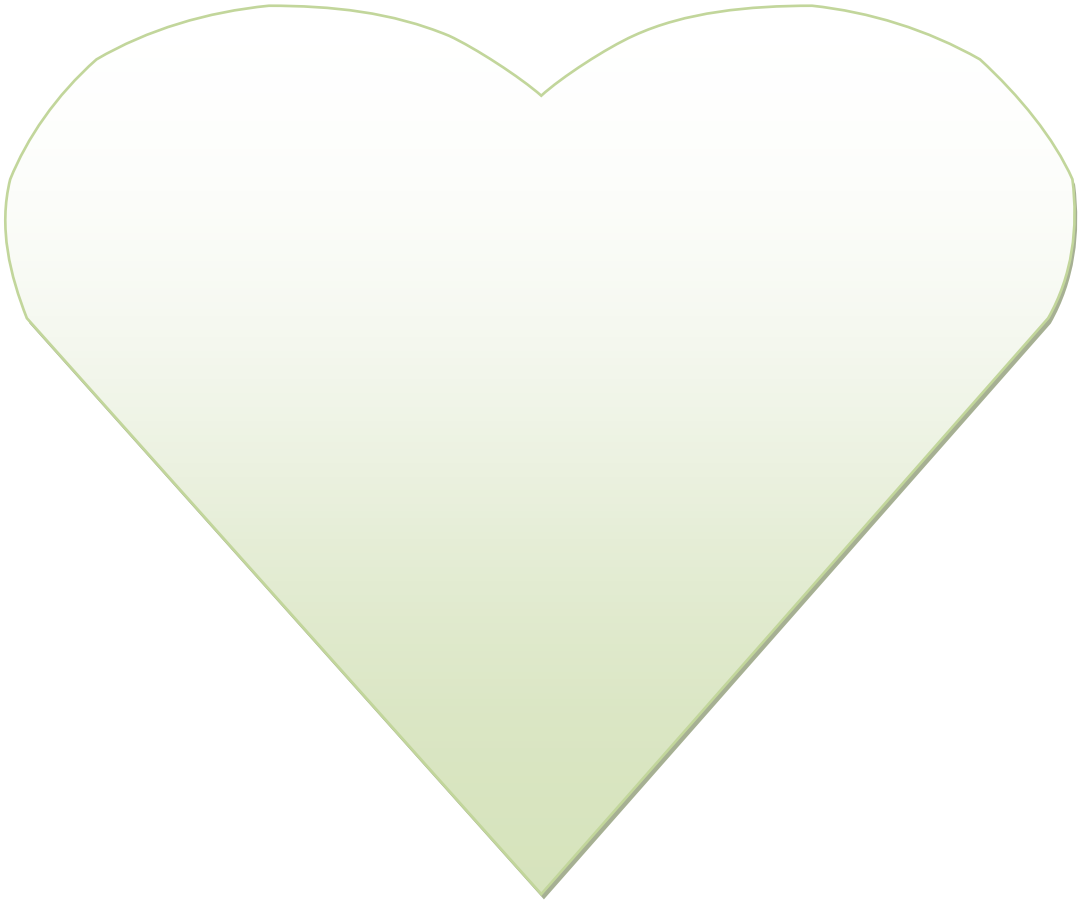
אל תהיה בטוח שאתה צודק בדרכך. שלא תיכשל ותרד ממעלתך.

אל תהיה יוצא מן הכלל. השתתף עם כולם בשעת צרה!

אל תאמר לעצמך, שכאשר יהיה לך פנאי- תעסוק בתורה, כי יש דברים שיטרידו אותך תמיד.

אם ראית חבר מגיע לידי ניסיון ונכשל, אל תדון אותו לכף חובה. כי עוד לא עמדת במקומו... (והצלחת לעמוד בניסיון כזה) .

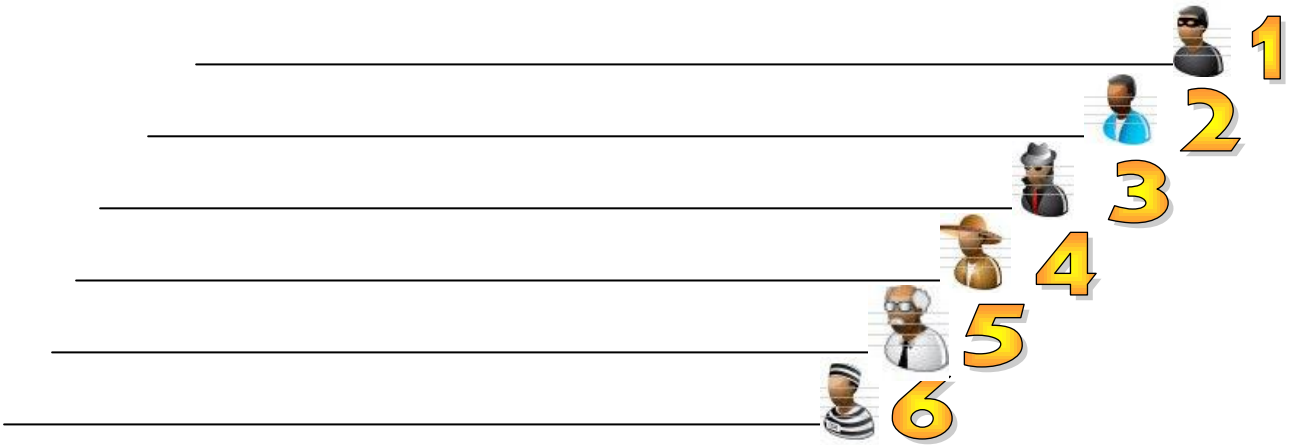
נבחר אומרה אחת –שנאמה מאוד כלבנו. נכין עליה בקלום קצר ומאלה. נצייר ונקשט, והמיקר נכניס מאוק מאוק ללב..

אבות פ' משנה ה':

"ובמקום שאין אנשים, השתדל להיות איש"

הלל אומר: עשה סנדיק של עני אחד מהדריכים חיבוק בלימוד התורה: (נסמיר כל סוג)

עיינו בברטנורא והשיבו:

מדוע בור אינו יכול להיות "ירא חטא"?

_____

מדוע עם הארץ אינו יכול להיות חסיד?

_____

מדוע הביישן אינו מצליח ללמוד כמו שצריך?

_____

מדוע מורה טוב אינו יכול להיות קפדן?

_____

(על פי הספר מעשה אבות. לאחר שלמדתם את הסיפורים המובאים שם...)

מה למדת מסיפורו של ר' פרידא?

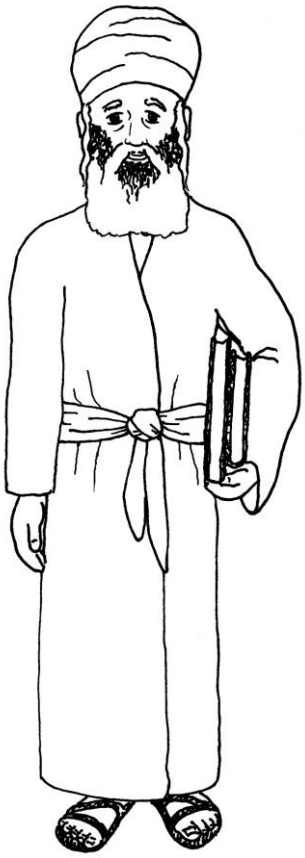
_____

מדוע המשנה מדייקת "המרבה בסחורה"?_____

מה למדת מסיפורם של ר' יוחנן ואילפא? _____

מה למדתם מסיפורם של הלל ואחיו שבנא? _____

המילה "**איש**" לא נבחרה סתם כך. היא מסמלת דרגה מסויימת. נפתח במקורות הבאים ונצטט:

במדבר יב, ג: _____

על מי מדובר כאן? _____

במדבר יג, ג : _____

על מי מדובר כאן? _____

מלכים א, ב,ב : _____

על מי מדובר כאן? _____

לאחר שעיינתם, איזו דרגה לדעתכם, מסמל ה'איש'? _____

בארו:

במקום שאין אנשים...

_____

השתדל להיות "איש" :

_____

האם תוכלו להביא דוגמאות היסטוריות, על אנשים שהיו בחייהם דוגמא חיה למשנה זו?
(רמזים: אחת המגילות, סיפור נס חנוכה. ועוד...)

_____

_____

תשבו מה אתם יכולים ללמוד אישית ממשנה זו. נסתו מסקנה!

אבות פ' משנה ו':

"עַל דַּאֲטִפְתָּ– אֲטַפְתָּךְ"

בעל המשנה: _____

הרקע למשנה:
הִלל הזקן הלך פעם על גדות הנהר וראה גולגולת (ראש אדם) צפה על פני המים. מציאת הגולגולת ללא הגוף מלמדת שלא היה זה מוות טבעי, אלא רצח. הלל חקר ומצא כי אותה גולגולת היתה שייכת לאדם שהיה בחייו רוצח ומלסטם את הבריות. אותו שודד, היה נוהג להטביע את קרבנותיו בנהר, כדי למחוק את הראיות. נוכח הילל לראות כי אותו רוצח קיבל את אשר עשה לאחרים- רצח והטבעה בנהר.

משנה זו נאמרה בשפה ה_____ שהיתה מקובלת ביותר בימיו של הלל.

נפרש את המשנה באופן מילולי, מארמית לעברית:
על דאטפת: _____
אטפוך: _____
וסוף מטייפיך: _____
יטופון: _____

מעניין!
השורש החוזר במילים אטפת, מטייפיך, יטופון - מצביר את המילה העברית :
_____ - *הקשורה במים.*

מהו נושא המשנה? הקיפו במעגל!

א. אין מקרה בעולם, הכל בהשגחה פרטית.
ב. עונש לרשעים ושכר לצדיקים.
ג. מידה כנגד מידה.

על מי מוטל לתת עונש לחוטאים? _____

מאין לומד זאת הברטנורא? _____

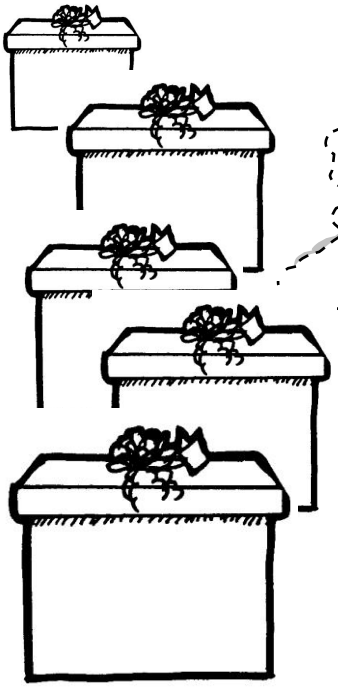
"אף הוא ראה"- כיצד מתחילות המשניות הקודמות? _____

מה מלמדת אותנו המילה 'אף'? _____

מדוע נאמרה משנה זו בשפה הארמית? _____

אבות פ' משנה י':

"מרבה נכסים– מרבה דאגה"

בעל המשנה: _____

מהו הרעיון המרכזי במשנה זו? (בחרו והקיפו במעגל)

א) אל תרבו בקניית דברים חומריים, כי הם יגרמו לכם לצרות.
ב) קניין גשמי הוא חסר תועלת, ואילו קניין רוחני מביא ברכה אמיתית.
ג) תורה שווה יותר מכל סחורה.

צבעו בצבע זהה סיבה ותוצאה בקניינים הגשמיים שמביאה המשנה:

מרבה בשר	מרבה עשפים
מרבה נכסים	מרבה גמל
מרבה נשים	מרבה רימה
מרבה שפחות	מרבה בראגה
מרבה עבדים	מרבה מימה

מהו הפסוק שמביא הברטנורא כהוכחה לכך, שהתורה מוסיפה חיים?

חשבו, מדוע 'המרבה בצדקה מרבה בשלום'? _____

על איזו ישיבה מדברת המשנה? (ברטנורא) _____

מדוע הישיבה מוסיפה חכמה? _____

"בשעת פטירתו של אדם, אין מלווין לו לאדם לא כסף ולא זהב, ולא אבנים טובות ומרגליות, אלא תורה ומעשים טובים בלבד" (פרקי אבות ו, י)

לאיזו אמרה מאמרות המשנה מתאימה משנה זו? _____

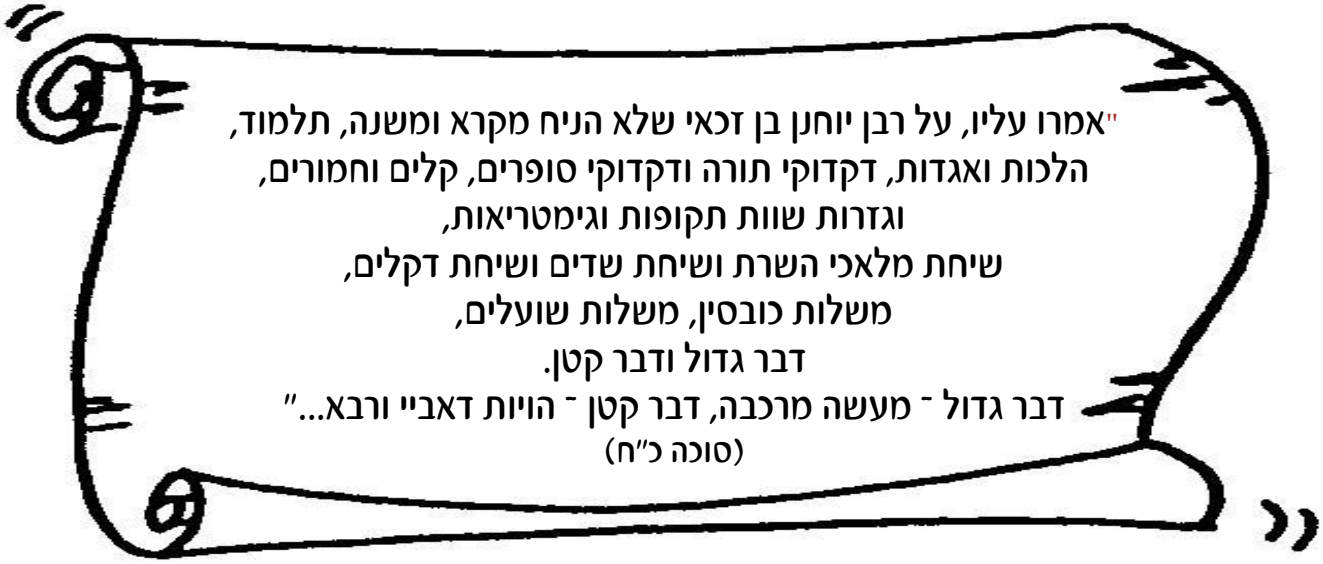
אבות פ' משנה ח':

"אם למדת תורה הרבה ..."

מי הוא בעל המשנה? _____

מי היו מוריו? _____

על מעלתו של ריב"ז מסופר במשנה:

רבן יוחנן בן זכאי זכה להאריך ימים ולחיות 120 שנה! הוא היה מנהיג ישראל בדור של חורבן הבית והכין את העם ליציאה לגלות ארוכה. הוא היה מראשי ישיבת יבנה וחכמיה.
מדוע נקרא 'בן זכאי'? לא כי שם אביו היה זכאי... אלא הסברים שונים לדבר:
א. יש אומרים כי זכה לזכות נידון למוות בבית דינו, ולכן כונה 'בן זכאי'.
ב. יש אומרים כי כינוי זה בא לו מתוקף היותו תלמיד של הלל הזקן שהיה 'אוהב שלום ורודף שלום' וגם על רבן יוחנן נאמר כך. שלא הקדימו אדם שלום מעולם.
את הכינוי 'רבן'- השמור לנשיאי ישראל החשובים, קיבל בזכות תקנותיו החשובות.

לאחר שקראנו מעט על אישיותו המופלאה של ריב"ז. כיצד קשורים הדברים שאמר במשנה לאישיותו? (ראו גם בברטנורא)

_____

"כי לכך נוצרת"- מה תפקידנו בעולם? _____

את המילים "אל תתבייש טובה לעצמך" אפשר להחליף ב:

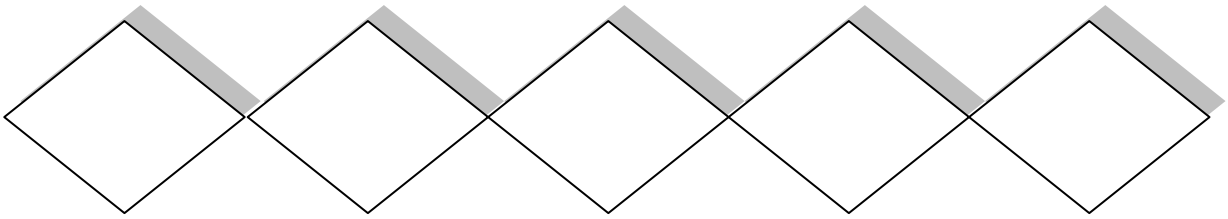
- אל תתגאה - זה לא בזכותך - לא תזכה לשכר גדול

"חמִשה תלמידים היו לו לרבן יוחנן בן זכאי"

האם **רק** חמישה תלמידים? עיינו בברטנורא...

מי היו תלמידיו של ריב"ז? כתבו:

נסדר בטבלה את התלמידים ומעלותיהם. ניעזר בפירוש הברטנורא:

התלמיד					
כינויים נוספים					
שבחו האיומד					
הסבר אגדתו					
אגדתו כיחס לחבריו					

מיכל, מירב, צפורה, שפרה ובתיה שוחחו ביניהן על מעלות תלמידי ריב"ל. הן ניסו להתאים את חברותיהן לתכונות האופייניות במשנה. עזרו לחברות למצוא את התכונה המתאימה לכל אחת...
כתבו ליד כל דמות את התכונה (בלשון המשנה) המתאימה לה!

צפורה תמיד מוותרת באהבה. מעל ומעבר. לא בדיוק כמו שצריך... אלא יותר. היא נוהגת 'לפנים משורת הדין'.

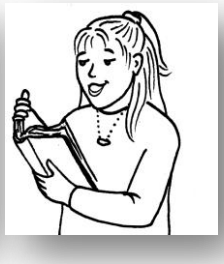
שפרה היא אחת שלא שוכחת מילה ממה שלומדים! הכל נכנס פנימה ונקלט היטב. טיפה מהחומר לא נאבדת...

מירב בעלת מידות כה טובות! מאושרת האם שיש לה בת כזאת!

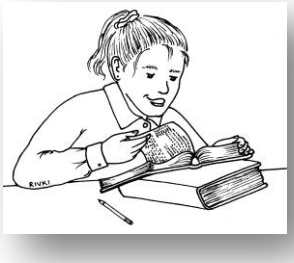
מיכל מחמירה על עצמה ונוהגת עם עצמה גם מה שמותר. היא רוצה להגיע לדרגות גבוהות וגם מצליחה!

בתיה מפולפלת מאוד! יש לה תמיד איזה חידוד מיוחד להוסיף על דברי המורה, או משל מתאים.

צפורה

בתיה

מיכל

מירב

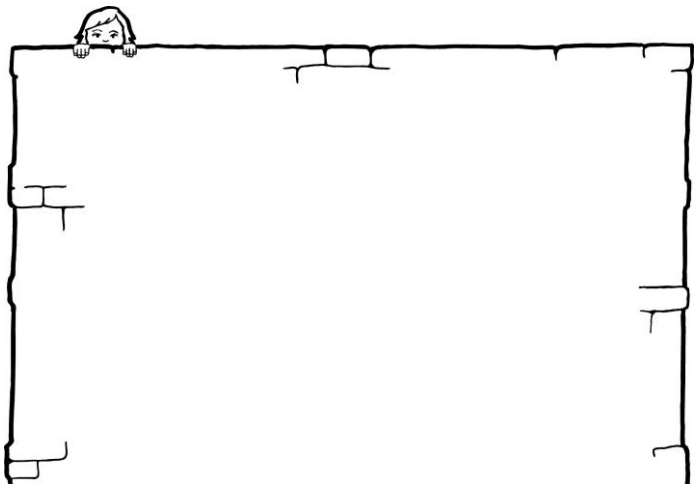
שפרה

מהי התכונה החשובה ביותר? עיינו בהמשך המשנה "אם יהיו כל חכמי ישראל בכף מאזנים..."

לדעתו של ריב"ז התכונה המשמעותית ביותר היא _____
לדעתו של אבא שאול, התכונה החשובה ביותר היא: _____

בחרו תכונה אחת, כלשהיא, כתבו עליה שיר/המנון או ציירו עליה ציור. ←

פרק ב' משנה ט':

אידוהי דרך ישרה....?

"צאו וראו" מה פירוש? _____

איזו משימה הטיל ריב"ז על תלמידיו? _____

כל תלמיד עיין ומצא דבר אחר:

רבי אליעזר: _____
רבי יהושע: _____
רבי יוסי: _____
רבי שמעון: _____
רבי אלעזר: _____

ציירו סמל לכל תכונה שמצאו החכמים!

כיצד משפיעה ה"עין טובה" על התקדמות בלימוד התורה?

_____

1) כיצד "חבר טוב" גורם לעליה ברוחניות?

_____

2) כיצד "שכן טוב" גורם לאדם לעלות ולהתקדם? _____

_____

3) כיצד משפיעה תכונת "הרואה את הנולד" על יראת החטא?

_____

4) מדוע "לב טוב"- הוא היסוד לכל התכונות? _____

5) תנו דוגמא מההיסטוריה היהודית כיצד 'לב טוב' היה המקור לתורה?

_____

6) מדוע קבע ריב"ז שדברי אלעזר חשובים יותר מדברי כולם!

_____

אידוהי דרך רשה....?

משנה זו מקבילה למשנה הקודמת. נכתוב כל תכונה במקביל למה שאמרו התלמידים על הדרך הישרה:

	דרך ישרה	דרך רעה
רבי אלעזר אומר		
רבי יהושע אומר		
רבי יוסי אומר		
רבי שמעון אומר		
רבי אלעזר אומר		

מה שואל הברטנורא על משנה זו? _____

מדוע "הלוה ואינו משלם" הוא הפוך מ"רואה את העתיד"?

_____

"עבדיך חנן ונתן"- על מי מדובר כאן? _____

בשיחה המובאת במעין חי לפרקי אבות, (עמ' 55-57) מדבר הרבי על חמשת תלמידי ריב"ז ושואל: מדוע מונה המשנה רק חמישה תלמידים, והרי היו לריב"ז הרבה יותר?
על כך משיב הרבי: _____

השאלה הבאה שמקשה הרבי היא בעניין משמעות שבחי התלמידים:
_____
והתשובה על כך: _____

השלימו בחרוזים:

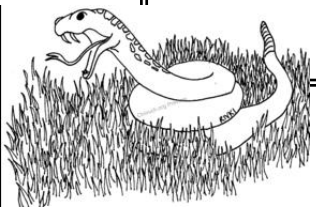
מעלתו המיוחדת של יהודי - כה גדולה
עד שיכול להביא בעצמו את ה_____.
גם אם יתמודד מול גדולי האומה
יוכל להכליח ב_____
על ידי _____ בתוכנן ונאצ
כח עצום ל_____

פרק ב' משנה י':

"יהי כבוד חברך, חביב עליך כשלך"

חלקו את הברי ר' אליעזר לנושאים, ע"י סימון.
הקיפו באלכסון, כל נושא - בצבע אחר.

" הֵם אָמְרוּ שְׁלשָׁה (שְׁלשָׁה) דְּבָרִים.
רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, יְהִי כְבוֹד חֲבֵרְךָ חָבִיב עָלֶיךָ כְּשֶׁלְּךָ, וְאַל תְּהִי נוֹחַ לִכְעוֹס. וְשׁוּב יוֹם אֶחָד לִפְנֵי מִיתָתֶךָ.
וֶהֱוֵי מִתְחַמֵּם כְּנֶגֶד אוּרָן שֶׁל חֲכָמִים, וֶהֱוֵי זָהִיר בְּגַחַלְתָּן שֶׁלֹּא תִכָּוֶה, שֶׁנְּשִׁיכָתָן נְשִׁיכַת שׁוּעָל, וַעֲקִיצָתָן עֲקִיצַת עַקְרָב, וּלְחִישָׁתָן לְחִישַׁת שָׂרָף, וְכָל דִּבְרֵיהֶם כְּגַחֲלֵי אֵשׁ:"

מהם הנושאים שמדבר עליהם רבי אליעזר? (הקיפו במעגל)

כבוד המשפחה כבוד החבר צדקה בסתר כבוד הורים

יראת שמים חברה בתשובה אהבת ישראל כבוד חכמים

כתבו במילים שלכם, כיצד ממליץ רבי אליעזר להתייחס לחבר?

_____

כיצד 'נח לכעוס' קשור 'בכבוד חבר', הסבירו?

_____

למה ממשיל רבי אליעזר את החכמים? _____
חשבו מדוע? _____

כדי להמחיש את קדושתם של צדיקים, מביאה המשנה משל: (הסבירו ע"פ ברטנורא)
שנשיכתן... _____

ועקיצתן... _____

וכל דבריהם... _____

מהו הנושא המרכזי בדבריו של רבי אליעזר? _____ הסבירו
בעזרת הציורים הבאים. (רמז: אספו ראשי תיבות...)

יראת החטא או יראת העונש?

ע"פ שיחה של הרבי – מעיין חי לפרקי אבות עמ' 58-60

שבחו של רבי שמעון הוא: _____ _____
הדרך הטובה עליו הצביע היא _____

אם כן, הדרך להגיע ליראת חטא היא: _____ _____

1. כיצד משכנע היצר הרע את האדם לעבור עבירה?
_____

2. כיצד "הרואה את הנולד" נמנע מעבירה?
_____

3. מה ההבדל בין יראת החטא ליראת העונש? השלימו:
ירא חטא הוא מי שלא _____ מעונש, אלא מן _____.
יראת העונש הוא הפחד מה_____- מהתוצאה של ה_____, ולא מהחטא עצמו.

חטא = _____ בהתקשרות ל-ה'

4. מדוע יראת חטא לא מספיקה כדי להרחיק מעבירה?
_____

5. כיצד משכנע היצר הרע את 'יראי העונש'? _____

6. מהי השאלה הלשונית ששואל הרבי על דברי המשנה? _____
_____

7. על מה צריכה להיות יראת שמים מושתתת? _____

8. מדוע הראיה חזקה יותר מההבנה?
_____

9. כיצד יכול היצר הרע לגרום לאדם לחטוא, על פי שכל?
_____

10. השלימו בחרוזים: (היעזרו בתרמילון)

הרואה את הנולד - מבין את ה_____
רואה כי החטא מרחיק מה_____.
כשיראת החטא נעשית מוחשית כמו _____
שום דבר לא יגרום ל_____.

(ראיה, מקורות, תוצאות, סטיה)

פרק ה' משנה י"א:

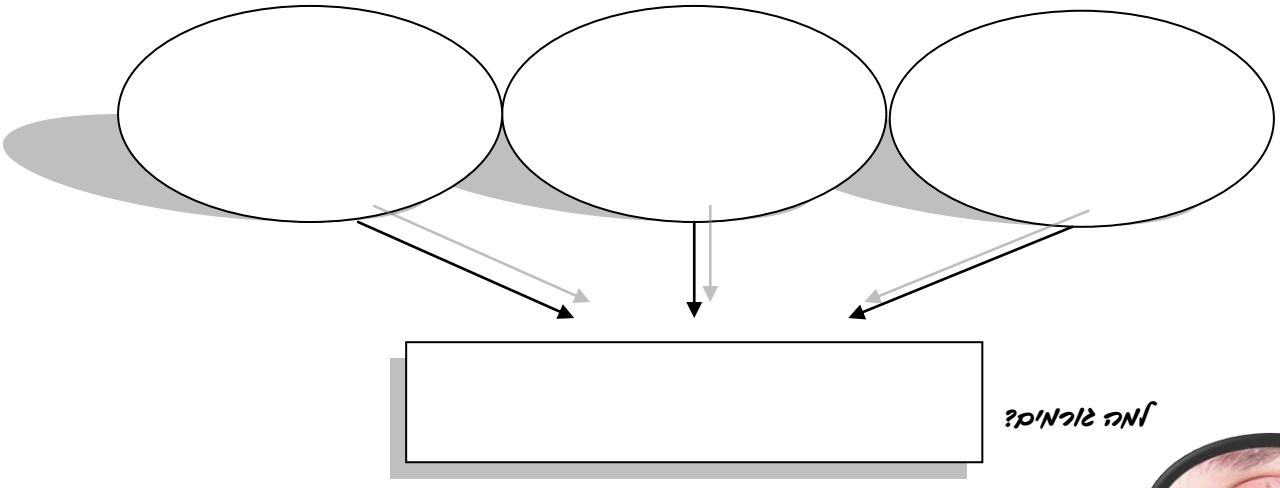
"עין הרע ויצר הרע ושנאת הבריות מוציאין את האדם מן העולם"

בעל המשנה: _____

מה הקשר בין מעלתו של בעל המשנה לדבריו?

_____

נחלק את דברי של בעל המשנה לשלושה חלקים. נמלא בתרשים הבא:
(הוסיפו איור מתאים לכל פרט)

למה זה מוביל?

א. מהי 'עין הרע'? הברטנורא מביא 2 הסברים. כתבו אותם בקצרה, בלשונכם!

_____

_____

ב. כיצד משפיע יצר הרע על התנהגות האדם עם סביבתו?

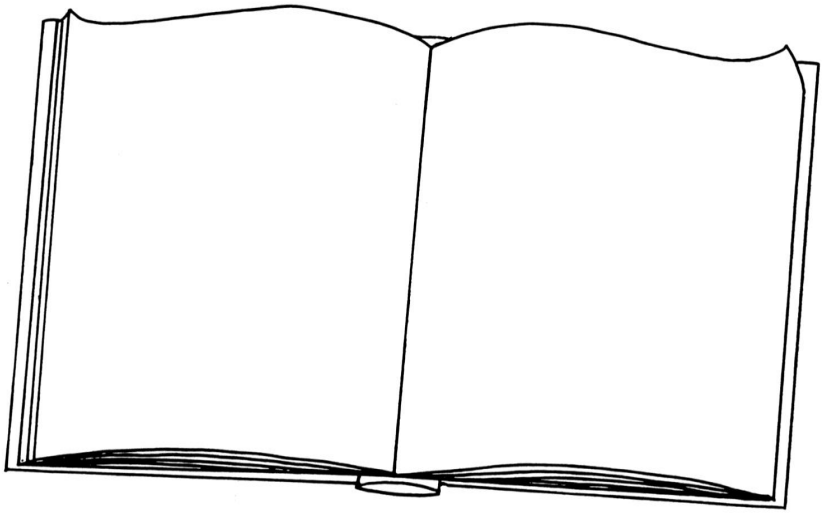
_____

ג. איך מגיע אדם לשנאת הבריות? _____

_____

ד. מהו הנושא המרכזי עליו מדבר רבי יהושע? (צבע)

אהבת ה' יראת שמים קנאה ושנאה ראיה חיובית

פתחו סידור, והתחילו מתוך תפילת "יהי רצון" שאנו אומרים מדי בוקר (אחרי ברכות השחר) פסוקים המתחברים בנושא

פרק ב' משנה י"ב:

"יהי ממון חברך חביב עליך כשלך"

בעל המשנה: _____

מעלתו של בעל המשנה היא: _____

על הקשר שבין מעלתו של רבי יוסי לדבריו, נוכל למצוא במקור הבא:
"חסידים הראשונים היו מצניעים קוצותיהם וזכויותיהם בתוך שדותיהן ומעמיקים להם ג' טפחים, כדי שלא יעכב המחרישה. רב ששת היה שורפם, רבא היה זורקם בנהר כדי שלא להזיק את הבריות.
(מסכת בבא קמא ל, א)

נחלק את המשנה לשלושה חלקים: נסמן כל חלק בצבע אחר!

"רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר,
יְהִי מָמוֹן חֲבֵרְךָ חָבִיב עָלֶיךָ כְּשֶׁלָּךְ. וְהַתְקֵן עַצְמְךָ לִלְמוֹד תּוֹרָה, שֶׁאֵינָהּ יְרֻשָּׁה לָךְ. וְכָל מַעֲשֶׂיךָ יִהְיוּ לְשֵׁם שָׁמָיִם".

נבחר כותרת מתאימה לכל חלק!

חלק 1: אהבת הזולת שמירה על רכוש הזולת ידידות אמת

חלק 2: מאמץ בלימוד תורה אהבת התורה יראת שמים

חלק 3: יראת שמים אהבת ה' להפוך גשמיות לקדושה

באמרות דברי נתן פירשו: (יד, א)
שלי שלך ושלך שלך- חסיד.
"כיצד? מלמד כשם שאדם רואה את ממונו, כך יהא רואה את ממון חברו, וכשם שאדם רוצה שלא יצא שם רע על ממון שלו כך יהיה רוצה שלא יצא שם רע על ממון חברו".

"והתקן עצמך ללימוד תורה"- ע"פ ההסבר. מה פירוש המילה הַתְקֵן?

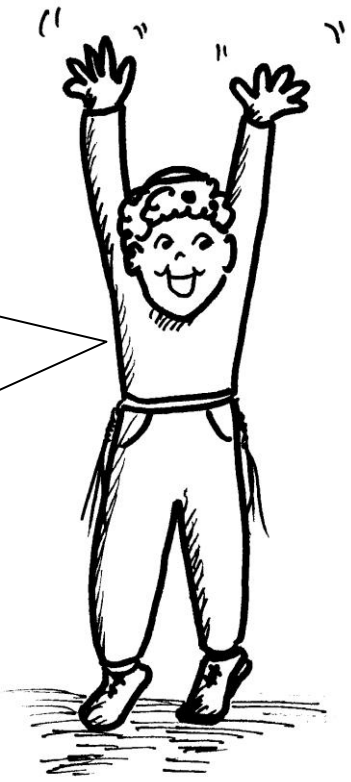
- התכונן, היה מוכן
- הכן את עצמך, עשה כלי
- תתקן את מה שצריך תיקון

"וכל מעשיך יהיו לשם שמים"

מיכאל ודניאל שוחחו ביניהם כיצד להפוך כל מעשה לשם שמים. קראו את דבריהם והוסיפו רעיונות נוספים משלכם, בכוכביות המופיעות מטה.

כשאני אוכל, אני חושב על כך שהאוכל הוא הדלק לגוף שלי. הגוף שהקב"ה ברא ועלי לשמור עליו. האוכל נותן לי את היכולת לעבוד את ה' במלא וכח.

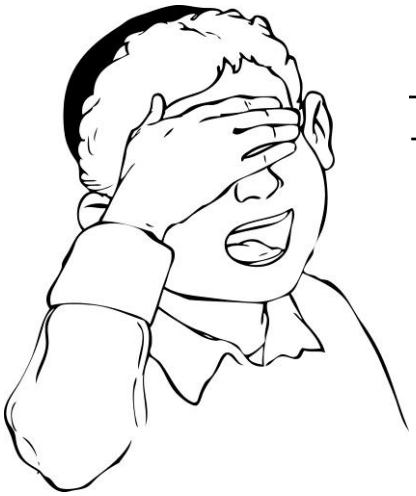
כולם קוראים לי בני- קופצניו! אני אוהב מאוד לעשות דילוגים וקפיצות. בכל רגע פנוי אני מדלג על ערפים, קופץ מעל שדרות, עושה גלגולים באוויר. (כמעט כמו קוף...) אני אוהב מאוד לקפוץ ולהשתולל, אבל אני הכי אוהב להצחיק אנשים ובמיוחד ילדים, כשאני רואה מישהו בלי מצב רוח, אני מיד מתחיל לעשות כל מיני תצלומים מצחיקים עד שאני רואה חיוך עולה על שפתיו...

פרק ה' משנה י"ג:

"הוי זהיר בקריאת שמע ובתפילה"

בעל המשנה: _____

מעלתו של בעל המשנה היא: _____

הקשר בין מעלתו של ר' שמעון לדבריו:

_____

_____

במה מתבטאת הזהירות? (ברטנורא)

_____

"אל תעש תפילתך קבע" מה הכוונה? בחרו את התשובה הנכונה:

א. אל תתפלל באופן קבוע

ב. אל תתפלל כחובה קבועה

ג. אל תתפלל במקום קבוע

רבי אליעזר אומר: העושה תפילתו קבע, אין תפילתו תחנונים.
(ברכות כט,ב)
האמוראים נחלקו בדבריו של רבי אלעזר: מהו לשון קבע?
אמר רבי יעקב בר אידי, אמר רבי אושעיא: כל שתפילתו דומה עליו כמשא.
חכמים אומרים: כל מי שאינו אומרה בלשון תחנונים.
רבה ורב יוסף אמרו שניהם: כל שאינו יכול לחדש בה דבר.

כל קבוצת אמוראים פירשה את המילה 'קבע' באופן אחר.
בחרו מילה שמציירה את פירושו של כל קבוצה! וחברו הקו למי שאמרה.

לא חידוש לא כוונה טורח

רבי יעקב ורבי אושעיא חכמים רבה ורב יוסף

"ואל תהי רשע בפני עצמך"- מה פירוש? (עיינו בברטנורא וכתבו בלשונכם.)

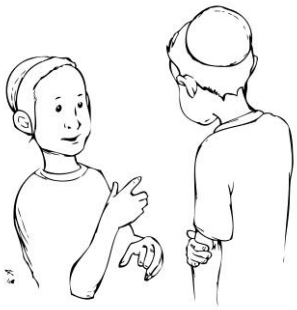
_____

_____

_____

פרק ב' משנה י"ד:

"דע מה שתשיב"

בעל המשנה: _____

מעלתו של בעל המשנה היא: _____

חשבו, מה הקשר בין בעל המשנה לציור?

_____

נחלק את המשנה ל3 חלקים. נסמן כל חלק בצבע אחר:

"רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר,
הֱוֵי שָׁקוּד לִלְמוֹד תּוֹרָה, וְדַע מַה שֶּׁתָּשִׁיב לָאַפִּיקוֹרוֹס.
וְדַע לִפְנֵי מִי אַתָּה עָמֵל.
וְנֶאֱמָן הוּא בַּעַל מְלַאכְתְּךָ שֶׁיְּשַׁלֵּם לְךָ שְׂכַר פְּעֻלָּתֶךָ"

מהו אפיקורוס? _____

מה הקשר בין תחילת המשנה "הוי שקוד ללמוד תורה" להמשכה?

_____

"ודע לפני מי אתה עמל' לפי הברטנורא, משפט זה הוא:

*הסבר *תוצאה *סיבה *תשובה

מיהו 'בעל מלאכתך'? _____

כיצד 'בעל המלאכה' משלם 'שכר'?

_____

בהנחה של פסח, ישנן פסוק המתאים לרעיון של 'דע מה שתשיב',
בייחס לאחד מארבעת הבנים. מהו? 6767!

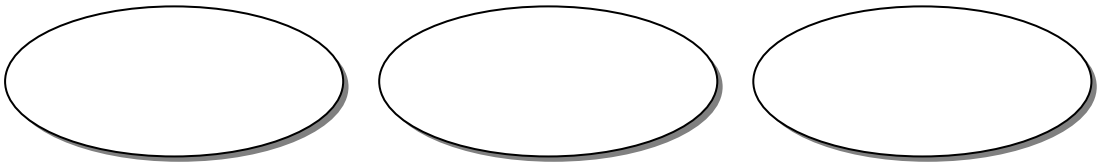
פרק ה' משנה ט"ו:

"היום קצר והמלאכה מרובה"

בעל המשנה: _____ היה מתלמידי: _____

רבי טרפון מכונה 'רבן של כל ישראל'. זכה רבי טרפון לשלושה כתרים:
כתר כהונה, כתר תורה וכתר שם טוב.
על דמותו החינוכית הנפלאה שלו, מעידים חז"ל (אבות דרבי נתן יח, א):
"בשעה שתלמיד חכם נכנס אצלו ואמר לו 'שנה לי', מביא לו (רבי טרפון) מקרא ומשנה, מדרש, הלכות ואגדות. כיון שיצא מלפניו היה יוצא מלא ברכה וטוב".
רבי טרפון הרבה בצדקה וחסד: "מעשה ברבי טרפון שקידש שלוש מאות נשים בשנת בצורת והאכילן בתרומה". ידוע הסיפור על זהירותו בכבוד אמו: כשהיתה יורדת או עולה למיטתה, היה מתכופף ומסייע לה שתרד על גבו. ובתוספות מובא, שפעם אבדו אמו את נעלה, ויצאה לחפשה בחצר, והיה מניח ידה תחת כפות רגליה על מנת שלא תתלכלך מהאדמה.

כתבו 3 תכונות מרכזיות שלמדתם על רבי טרפון ממה שקראתם?

נפרש את המשנה על פי ברטנורא. נחבר בקו בין המשנה לפירושה!

היום קצר והמלאכה מרובה

מיהם הפועלים? _____
מדוע הם 'עצלים'? _____
כיצד מבאר הברטנורא את הפסוק 'ובעל הבית דוחק'? במה הוא דוחק?
_____

"היום קצר והמלאכה מרובה" בהשקפה חסידית

על פי שיחת הרבי, מתוך מעין חי לפרקי אבות עמ' 69-67

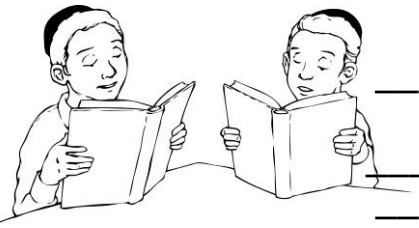
מחקו את המיותר:
לפי המשנה נראה לכאורה שה' דורש מאיתנו *מעל/מתחת* לכוחותנו.

פרקי אבות הם *לפי הדין/ לפנים משורת הדין*.

דבריו של רבי טרפון מתייחסים לאלו *שסיימו/ שלא סיימו* את עבודתם לפי הדין.

תכלית עבודת היהודי היא לשנות את *הטבע הרגיל / תכונותיו הלא טובות*.

"אינו דומה מי ששנה פרקו
וחזר על תלמודו מאה פעמים
למי ששנה פרקו מאה פעמים ואחת"

מה ההבדל המספרי בין 100 ל101? _____
אם כן, מה ההבדל ביניהם? _____

עבודה מלשון _____. עיבוד עורות היא מלאכה _____
ע"י עבודת העיבוד מגיעים לדרגת _____

מה דורשים מהיהודי? _____

הקב"ה לא מתכוון להקשות על היהודים. אלא להיפך. השלימו:
"רצה הקב"ה _____ את ישראל, לפיכך _____ להם תורה ומצוות".

משמעות השם טרפון והקשר שלו למשנה:
טרפון - שם בשפה _____
מסמל עבודה _____
מתוך מקומות אלו _____
טרפון- בעברית- מלשון _____
מה עושה הטורף? _____
פעולה זו _____ מרצונו של הטרף.
כשיהודי עובד 'באמת', הוא משנה את טבעו ו_____ אותו לגמרי!
הוא חוטף ו_____את _____ הקדושה החבויים בעולם ומעלה אותם ל_____!

פרק ב' משנה ט"ז:

"לא עליך המלאכה לגמור"

בעל המשנה: _____

כדי להבין את הרעיון העומד מאחורי המשנה, נקרא את המשל הבא:
(על פי ילקוט עקב לפסוק 'ארוכה מארץ מידה' (איוב יא, ט)

משל למלך שהיה לו בור עמוק מאוד
רחב וגדול, את עומקו מי יאמוד?
שכר פועלים לסגור את הבור
למלא בו אדמה. את פיו לסכור.
הגיע פועל אחד ושאל:
כיצד אצליח בעצמי למלא בור כה עצום?
הוא נבהל.
הלך הראשון והגיע אחר
התבונן בבור, ולעצמו החל אומר:
"מה אכפת לי? הרי אני שכיר – פועל
אעשה מה שאני יכול, איני חייב לסיים.
לא עלי מוטל למלא את כל הבור
אעשה תפקידי וממון אצבור...

נבאר את המשל בעזרת טבלה:

המשל:	הנמשל:
המלך	
הבור העמוק	
הפועלים שנשכרו	
חשש הפועל הראשון	
דברי הפועל השני	

נבאר כעת את דברי המשנה:
"לא עליך המלאכה לגמור" _____
"ולא אתה בן חורין להיבטל ממנה" _____
מהם המילים החוזרות על עצמן במשנה י"ד ובמשנה זו?

_____

באיזה הקשר הן חוזרות? מה המכנה המשותף למשניות אלו?

_____